Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a

La VELOUTINE 6959

Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Saját készitményü 7920

Kötéláruk, zsinegek, zsákok, ponyvák. Tornaeszközök **függágyak és mindennemü hálók ipartelepe.** Val. angol **Foot-Ball** és **Lawn Tennis** játék gyári raktára

SEFFER ANTAL

Budapest IV., (Károlylaktanya) Károly-utcza 12.

Vidékre árjegyzék szerint.

EPILEPSZIA.

(Nyavalyatörés, nehézkór.)

Biztos gyógyulás az **«Antiepileptique de Liege»** által az idegbántalmak minden neméből, kivált pedig a napjainkig gyógyithatlannak tartott epilepsziából. A röpirat bő felvilágositást és a gyógyulási esetek nagy számát igazoló bizonyitványokat tartalmaz. Ezt mindenki ingyen megkaphatja, ki bérmentes levélben kéri. Czimezendő:

M. FANYAU gyógyszerész

LILLE (Nord) 7786

vagy Török József gyógyszertára Budapest, Király-u. 12.

Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabort vassal igyanak

$^1/_2$ liter ára 1 frt 20 kr. $^1/_1$ liter ára 2 frt 20 kr.

Készitő Serravallo gyógyszerész Triesztben.

Pompás izü, a miért a gyermekek is igen szivesen iszszák. Sokszor kitüntették, Minden gyógyszertárban kapni.

A modern vegyészet hatalmas haladása és az ebből származó számtalan cosmetikus készitmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált

Dr. Lengiel Frigyes-féle

Nyirfabalzsamot

elnyomni, a legjobb bizonyiték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyujtott szépitőszerről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátságos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján praeparáltatik és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatása, hogy a **bőr felső hámjait lassankint lehántja és ez által az alsó tisztitott bőr fiatal szinben és üdeségben jön napvilágra, megszüntet mindennemü kiütést, szeplőt, vörös foltokat és anyafoltokat, simitja a ránczosbőrt és a himlőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arczbőrnek üde és egészséges szint kölcsönöz.**

Egy korsó ára használati utasitással együtt 1 frt 50 kr.

A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengiel Frigyes-féle 8209

Benzoe szappan

ajánlatos. Egy darab ára **50** és **35** kr. Raktáron minden jobb gyógytárban. Főraktár Magyarország részére **Török József** gyógyszerésznél Budapest, Király-utcza 12.

KATHREINER-FÉLE Kneipp maláta kávé.

Nagymama nekem is!

Évek óta kitünő pótléknak bizonyult a babkávéhoz. Ideg-, sziv- és gyomorbajoknál, vérszegénységnél orvosilag ajánlva. — Legkedveltebb kávéital a családok százezreinél.

WOTTITZ VILMOS PHOTO-CHINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE BUDAPEST, IV. KOSSUTH LAJOS UTCA 1.

Készit kitünő minőségü clichéket mindennemü nyomtatványhoz, mindenféle kivitelben.

Legjutányosabb árak.

Telefon 62—79.

Fényképfelvételek.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemü bőrelszarusodás, ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.

E tapasz csak egy nagyságban létezik és pedig dobozonkint 60 krért. Mindig határozottan LUSER-féle turista-tapasz kérendő.

Központi szétküldési raktár: **SCHWENK L.,** gyógyszerész MEIDLING — BÉCS.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasitás és minden tapasz a mellettes védjegygyel és aláirással el van látva, azért is erre ügyelni kell. — **1 doboz ára 60 kr.** Vidékre 80 kr, előzetes beküldése mellett bérmentve.

Magyarországi főraktár: 8200

Török József gyógysz. Budapest, Király-u. 12.

Foulards-

Selyemkelmék

a legválogatottabb szinárnyalatokban, utolérhetetlen választékban, valamint fekete, fehér és szines selymek a jó viselhetőségért irásbeli jótállással. Közvetetlen eladás gyári árakon, egyes ruhákra is porto- és vámmentesen a házhoz szállitva. Ezer meg ezer elismerő levél. Minták postafordultával.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

királyi szállitók

selyemkelme-gyárak szövetsége **Zürich.** 7781

HAJFESTŐ FÉSÜ

(Hoffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.) ősz vagy **vörös** haj előkészület nélkül valódi **szőke, barna** vagy **fekete** szinre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállitja **Vértes** sas-gyógyszertára Lugoson, Magyarország. 8255

Palais hajifjitó

használatával a megőszült haj eredeti szinét nyeri vissza. A fejbőrt nem festi, a ruhanemün foltot nem hagy, többi előnye, hogy a hajtüszőket e ösbiti és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 frt. Főraktár Budapesten: **Petri Ottó gyógyszertárában, I., Attila-körut 47.** Kapható: **Váczi-körut 66. sz., Nádor-utcza 3.** és **Király-utcza 36. szám** alatti gyógyszertárakban is. 8190

Wachtl és Társa

IV., Régi posta-utcza 4.

Egy 8229

Fényképészeti gép

a legszebb ajándék.

Passe-partouts és rámák a legjutányosabb árakon.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 8154

Margit Crême

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket, még koros egyénebnek is üde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. **Margit hölgypor** 60 kr, 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára,

Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.

Főraktár: **Török József gyógyszertára,** Budapesten, Király-utcza 12.

Párisi hajápolási szerek!

«Viola» hajfiatalitó-tej. Teljesen ártalmatlan kitünő hatásszer. **1 üveg ára 1 korona.**

«Viola» hajszesz. A hajat legkevésbbé sem száritja ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell tartani. **1 üveg ára 1 korona.**

«Viola» Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolására szolgáló kitünő hatásu gyógykenőcs. **1 tégelynek ára 1 korona.**

«Viola» antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8215

«Viola» antiszeptikus fogviz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEML-féle gyógyszertárban az «Arany kereszthez.»

Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányu asztalos és saját készitményü kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállittatnak.

Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

A Franklin-Társulat nyomdája (Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.)

29. SZÁM. 1899. BUDAPEST, JULIUS 16. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A SZERB HADSEREG FŐPARANCSNOKA.

A REVOLVERLÖVÉSEK, melyek minap a belgrádi Kallemegdan virúló parkja mellett eldurrantak, és melyeknek az volt a czéljok, hogy Milán király életét kioltsák, ismét felhívták a közfigyelmet Szerbiára, a mely, sajnos, nem tud a nélkül lenni, hogy a világ — ha kinosan is — ne foglalkozzék vele.

Voltak eddig és lesznek ezentúl is országok, a hol az uralkodók megúnják a korona terheit, lelépnek a trónról és magánosságba vonúlnak, hogy életüknek még hátra levő részét csendben és nyugalomban töltsék el. De az ritka példa, hogy egy uralkodó férfikora teljes erejében, elkedvetlenedve, letegye az országlás gondjait s fia javára a trónról lelépjen, és maga-magát országából száműzvén, abba nehány év múlva ismét visszatérjen és ugyanott, a hol még nem régiben királykodott, most csak hivataloskodjék, a hadsereg parancsnoki állását foglalja el, de mégis úgy, hogy ez állásában az országnak egész politikai életét ne csak hatása alatt tartsa, hanem tényleg vezesse is: ennek első példáját Milán király szolgáltatja. Mert az tagadhatlan, hogy mióta Milán király Szerbiába állandóan visszatért és a szerb hadsereg élére állott: azon percztől fogva ismét ő Szerbiának első és egyetlen tekintélye, a kire fia, a király hallgat és a kivel kénytelen mindenki, a ki Szerbiában szerepel, számolni, a kit mellőznie nem szabad még az orosz czár követének sem.

Szigeti fényképe után.

SÁNDOR, SZERBIA KIRÁLYA.

Szerbia Milán királynak köszönheti, hogy az európai államok sorában független királysági rangra jutott. Az ország jelenleg két millió 162 ezer lakost számlál, mely lakosság száma évenként mintegy 30 ezer lélekkel szaporodik. Seregének létszáma béke idején 22 ezer legény, mely szám háború esetén 337 ezer főre emelkedik. Ezen hadsereg fentartására az ország 63 millió franknyi összes évi költségvetéséből 14 millió frankot vagy dinárt fordit.

Sándor király e hadsereg főparancsnokává 1897. évi karácsony napján nevezte ki atyját, Milán királyt. Ugyanaz nap közöltetett a hivatalos lapban az a királyi parancs, melylyel «a tényleges hadsereg parancsnoksága» felállíttatik, e parancsnokságba a táborkar beolvasztatik és a parancsnokság működése külön szervezeti szabályzattal állapíttatik meg. Ezen szabályzat értelmében Milán király az egész tényleges hadsereg parancsnoka, tábornok, a ki a sereget vezényli, ki a szabadságolásban és a fegyelmi ügyekben egyenrangú Szerbia hadügyminiszterével.

A ki Szerbia hadseregét azelőtt ismerte és mai állapotában megtekinti, kénytelen meghajolni Milán király nagy buzgósága, kiváló szakértelme és ernyedetlen szorgalma előtt, melylyel a lefolyt két év alatt Szerbia hadseregét teljesen újjá szervezte és újjá alakította, még pedig annak javára úgy, hogy ez a hadsereg most tökéletesen képes mindazon feladatok teljesitésére, melyek reá béke vagy háború idején várnak.

Képeink, melyeket Sándor szerb királyról és atyjáról, Milán királyról bemutatunk, egy magyar fényképész új fölvételei után készültek.

Szigeti fényképe után.

MILÁN KIRÁLY.

ÖREG KÖLTŐNEK.

Ha megpillantlak — mi titkos igézet :
Föllobban bennem a hamvadó érzet,
Mint köd napsugárra, lelkem fásultsága
Ugy szerteszéled.

Megszólal ajkad : régi álomképek,
Eltűnt ifjúság lelkembe megtérnek,
Ha zsolozsmád hallom, im, megtérve vallom :
Hiszek, remélek.

Honszerelemről — hisz dal ma is zendül,
Benne a szó mind szépen összecsendül.
Dalos bőven támad, ki hogy nagyobb nálad,
Mind tudja szentül.

Jól hallom őket ; ajkukon az ének
Fülemnek kedves, de szívem nem éled.
Bármi csodás szépen hímzett köntösében,
Fakó a lélek.

Te szedj bár diszül mezei virágot,
Reszkető kezed azért mégis áldott.
Virágaid lelke fölrepül a mennybe
S tetszést talál ott.

Te szép hazádról ha szólsz tűzben égve,
Neve ajkadra nincs hiába véve ;
Érte nemcsak éltél, harczmezőn is néztél
Halál szemébe.

Igy van reánk is még a sorsnak gondja, —
Van, ki a múlt szent igéit elmondja.
Nagy idők téged küldöttek a végett
Egy szegény korba.

Ragadd hát lantod föl a régi hévvel,
Öröklött kincsed oszd közöttünk széjjel.
Mit így adsz részül, hazádnak megtérül,
Sohasem vész el.

Mert valamerre a te igéd száll át,
Mind lepattantja a sziveknek zárját ;
Szent hitünkké válva, az idő nem látja
Annak mulását.

Pap Kálmán.

NŐI JELLEMRAJZ A XVII. SZÁZADBÓL.

(Vége.)

A languedoc-i kormányzóságban, mely Montmorency működésének tulajdonképeni szintere volt, nem sokára polgárháborúval fenyegető komoly surlódások törtek ki a katholikusok és protestánsok közt, a mi a herczeg sürgős odautazását tette szükségessé. Csillapító szavai nem használván, sereget toborzott, melylyel megbüntesse a lázadókat. De maga is halálos lázba esett, minek hírére hű neje éjjel-nappal utazva sietett hozzá. A herczeg, előre értesülvén neje érkezéséről, láztól forró kezeiben jégdarabokat tartott, hogy a lázas forróság meg ne ijeszsze feleségét. De semmi sem használt; Mária Feliczia végső vergődésben találta férjét. Nem volt többé semmi remény, a beteg életereje napról-napra fogyott. Egy éjjel virrasztása közben kifáradva, az önfeláldozó nő kétségbeesve vonúlt vissza a mellékszobába s átadva magát kitörő könyeinek, felkiáltott: «Istenem, Istenem, hát elveszed tőlem!» A legenda szerint akkor egy titokzatos hang hallatszott, mely érthetőleg ezt mondta: «Most még nem!» A herczegné örömében egészen újjászületve rohant férje szobájába, honnan ép abban a perczben lépett ki férjének egy jó barátja, ki a herczegnőt le akarta beszélni, hogy a haldoklóhoz menjen, s átnyujtotta neki Montmorency végrendeletét. De Mária Feliczia félredobta a papirt s benyitott a szobába, melyben már a haldoklók imáját rebegték. Rögtön nyugalmat rendelt a betegnek, a ki egy óra múlva csakugyan magához tért s nehány nap múlva egészen jobban lett, nagy meglepetésére mindenkinek.

A később bekövetkezett szomorú eseményeknek, melyek oly végzetes csapással nehezedtek a szent életű nőre s letépték kebléről imádott férjét, egyik okát a történetirók szerint a herczeg rokona, Montmorency-Boutteville letartóztatása és kivégzése szolgáltatta. XIII. Lajos újra életbe léptette a párviadal elleni szigorú tilalmakat. Boutteville-nek már huszonhárom párbaj nyomta lelkiismeretét. Hogy el ne fogják, Lotharingiába menekült, de fölboszankodva barátai csipkedésén, visszatért Párisba s fényes délben megverekedett La Frette-el a Place Royalon. Segéde, Deschapelles megölte Bussy d'Amboise-t. A törvénysértés nyilvánvaló volt. Montmorency hiába írt könyörgő leveleket a királyhoz: Boutteville-nek és Dechapellesnek fejét vették.

A herczeg fájdalma, elkeseredése határtalan volt, s ezt még fokozták Richelieuvel való versengései, ki halálos csapást akart mérni az általa kormányzott Languedoc önkormányzatára.

De nem sokára a király elégedetlenségét is magára vonta Montmorency, mikor valami csekély okból összeszólalkozott Chevreuse herczeggel, fegyvert fogtak egymás ellen s úgy kellett őket erőszakkal szétválasztani. A király mindkettőt száműzte birtokára; majd Chevreuse-nek bocsátott meg előbb s e megalázás igen érzékenyen bántotta Montmorencyt.

Mindezek arra birták Montmorencyt, hogy a király és Richelieu ellenségével, orleansi Gastonnal szövetkezzék, ellenére neje esdekléseinek, kinek sötét előérzetei voltak. Az orleansi herczeg, kikötve Francziaország partjain, kiáltványt bocsátott ki s ismerve Montmorency sértett önérzetét, ő benne vélte megtalálni azt a szövetségest, a kire támaszkodhatik. Tárgyalásokba bocsátkozott vele, hogy csapatait kormányzósága területén átbocsássa. Az alkudozások — mint mondtuk — sikerre vezettek. Montmorency nyiltan az orleansi herczeg mellé állt. Ezzel a koczka el volt vetve.

Montmorency pártütésének hire óriási megütközést keltett mindenfelé. Szerencsétlenségére az orleansi herczeg két hónappal előbb toppant Languedocba, semmint Montmorency várta. A huszonnégy ezred közül, melyekre Montmorency számított, egy sem volt fegyverben s Languedoc nagy része hű maradt a királyhoz, csak nehány város nyilatkozott Gaston mellett.

Ily körülmények közt a herczeg békeajánlatokat volt kénytelen tenni Richelieunak, melyeket azonban a miniszter dölyfösen utasított vissza. Montmorencyt pártütőnek nyilvánították s két sereget küldtek ellene.

Castelnaudarynál találkoztak a király csapatai orleansi Gaston párthiveivel. Montmorency el volt szánva, hogy drágán adja életét. Az ellenség hetedik soráig előre hatolt, de lova összerogyott alatta s ő maga tizennyolcz sebből vérezve, nem birt menekülni. Az ellenséges katonák egy nagylelkü sugallattól ösztönözve, sokáig nem akarták észrevenni, hogy embereinek időt adjanak a megmentésére. Végre Pontis és Saint Preuil feléje mentek s zokogva nyilvánították fogolynak. Montmorency nagynehezen lehúzta újjáról gyűrűjét s a legközelebb álló tisztre bízta, hogy a herczegnőnek adja át. Őt magát hevenyészett ágyra fektetve, Schomberg fővezér elé vitték, ki megindultan kiáltott fel, hogy életét adta volna inkább, semhogy így lássa.

A boldogtalan hitvesnek minden lépése hiábavaló volt, hogy megmentse. Hiába szolgáltatta át az ellenségnek az összes városokat és erődített helyeket. XIII. Lajos válasza ridegen elutasító volt. Egy pillanatig megvillant agyában, hogy hajóra ül s hajótörést színlel, Richelieu akkor talán megkegyelmez férjének, hogy rokonai egyikét hozzá adja nőűl. De keresztényi érzülete visszariadt e csalástól, épen úgy, mint a hogy azt a tanácsot sem követte, hogy férjét boszorkányozás útján mentse meg.

Mikor aztán maga orleansi Gaston is cserben hagyva fogoly barátját, gyalázatos békét kötött, a herczegnő parancsot kapott, hogy Grange des Pres-ba vonúljon. És — szomorú bizonysága az állhatatlanságnak — e város népe, melynek jóltevő anyja volt, a szorongattatás nehéz perczeiben elzárta előle kapuját s nem akarta megismerni.

Montmorencyt pedig Toulouseba hurczolták, hol akkor már a király is ott volt. Mikor kocsija megérkezett s ő bekötött szemmel leszállott róla, a körülálló tömeg arczán sötét levertség tükröződött. A mikor meg a király arra felé vette útját, a tömegből «kegyelem! irgalom!» kiáltások hangzottak fel. Maga az angol király s a római pápa is közbevetették magukat Montmorencyért, de Richelieu szivét nem lágyíthatták meg.

A herczeg ezalatt nyugodtan tette meg végintézkedéseit. Nem feledkezett meg halálos ellenségéről, Richelieuről sem, kinek nagy értékű festményt: a nyillal átlőtt szent Sebestyént, hagyományozott. Utolsó napja közelgetett. Gyóntatója ébresztette fel, s azután orvosa lépett hozzá, hogy bekösse sebeit. «Itt a pillanat, — mondá derülten, — mikor minden sebet egyetlen egy gyógyit.» Hintójába ültetve a parlament elé vitték, mely előtt ugyanazon derült fenséggel jelent meg, mint szokva volt hatalma tetőpontján. Láttára a bírák lesütötték szemeiket s midőn az elnök, Chateauneuf, nevét kérdezte, büszkén vágta vissza: «Tudnia kell uram, hisz elég sokáig ette atyám kenyerét!»

Elkövetkezett a dél a nélkül, hogy valamit evett volna. Levessel kinálták, de azt is keserűnek találta toroksebe miatt. Térden állva, a kereszt lábánál hallgatta meg halálos itéletét. Megköszönte s csak azt kérte, siettessék kissé a kivégzését, hogy három órakor halhasson meg, mint Jézus Krisztus. «Biztositom, — szólt papjához, — soha sem indultam bálba, ünnepélyre, vagy harczba nagyobb örömmel, mint most a halálba».

Fehérbe öltözve, fedetlen nyakkal lépdelt a vérpad felé. Szőke fürtjei szabadon lengedeztek. Orvosa félre akarta tolni a bakót, hogy maga vágja le haját, de Montmorency szeliden ellenkezett, s karjait maga nyújtotta oda, hogy összekötözzék. Aztán még egy fenséges mozdulattal üdvözölve a körülállókat, letérdelt s bocsánatot igért a bakónak, csak bátran csapjon.

A mint a halálos csapás lesújtott, leírhatlan jelenet következett. A nép a vérpadra rohant; a katonák kardjaikat a vérbe mártották, a nép a vérrel áztatott rögöket fölkapkodta s elvitte, sőt sokan *ittak* a vérből.

*

És Mária Feliczia? . . . A rettenetes csapás hirére könyei egyszerre elállottak, egy véredény megrepedt belsejében s nyolcz napon át — mondja a krónikás, — «vérben és verejtékben úszott». A király megengedte neki, hogy száműzetése helyét maga válaszsza meg. Moulinsba vonúlt, de mindenétől, még ágytakaróitól is megfosztva. Hogy útját harminczhat tagú kiséretével folytathassa, lovait kellett eladnia. Moulinsban rácsot tettek még ablakára is és csak a felgyujtott fáklyák által jutott világossághoz. Hat hónapon át itt szenvedett; könyei nem apadtak ki sem éjjel, sem nappal. Nem egyszer gondolt rá, hogy mérget iszik; máskor egy megpillantott kigyóval akarta magát halálra maratni, de vallásossága mindannyiszor győzött a kisértés felett.

Megtört szive utolsó vágya az volt, hogy a kolostor falai közé vonúlhasson. Hogy ezt elérje, lelke legnagyobb buzgalmával fogott a gyakorlatokhoz, melyek fölvételét megelőzték. Együtt kelt az apáczákkal, együtt végezte velök imáit, olvasmányait, az isteni tiszteletet, lemondott az asztal minden örömeiről, az illatszerekről, melyeket annyira szeretett, s a legvisszataszítóbb betegektől sem vonta meg ápolását. Cselédjeinek meghagyta fizetésöket, lakásukat halálukig s ő a postilánsok legutolsó sorába lépett, megelőzve még komornájától is, ki előbb lépett be, mint ő. Megtiltotta, hogy «asszonyom»-nak szólítsák, s nem tűrte, hogy valami megkülönböztetésben részesítsék. 1657 szept. 30-án vette föl a fátylat Mária-Henriette név alatt s attól fogva osztozott a kolostori élet minden szigorúságában. Kis czellája, ágya, bútorai miben sem különböztek a többiekétől; tüzet szobájába a leghidegebb téli napokon sem engedett gyújtani. A felavatás mély értelmű szertartása szerint, elterült a halotti szemfedőn, mely ugyanaz volt, a mely férje tetemét borította s a tömjén füstje, az apáczák kardala s a gyertyák lobogó fénye mellett tartotta bevonulását a világról való lemondás országába.

A refektoriumban azt kivánta, hogy egy szegény vakot ültessenek melléje, kinek ő szeletelte fel az ételét, megmosta tányérát és saját törlőjével letörülte. Minden kényelmet megvont magától; nem engedte, hogy gyümölcsét, tejét megczukrozzák s gyomra rendkívüli gyöngesége mellett is tartózkodott időközben bármit is enni.

Sok fényes nevű, előkelő látogatója volt a szent hírében álló herczegnőnek, a kik csodálni jártak jámbor életét, mely 1666 junius 5-én csendes kimúlással ért véget. *V.*

A CZÁRI CSALÁD ÉS A TRÓNÖRÖKLÉS.

Alig vettük hirét, hogy a fiatal czárné harmadszor is leánygyermeknek adott életet s ismét meghiúsította azok reményét, kik a czári koronát biztosítva szerették volna látni a most uralkodó II. Miklós egyenes fiutódainál, követi ezt újonnan a czár öcscsének, György nagyherczegnek halála híre.

György nagyherczeg életbenmaradásához soha sem füztek nagy reményeket. Kora ifjúságától gyönge szervezetű lévén, már eddig is minden telet a Közép-tenger partjain vagy Algiriában kellett töltenie. Most, hogy végzete beteljesedett, annál fájdalmasabban érinti II. Miklós czárt, hogy az újabb családi esemény sem hozta meg számára a várva-várt fi-örököst.

A hesszeni házasság ebből a szempontból tehát eddig nem volt szerencsés. Pedig a hesszeni családdal való összeköttetés nem ritka a Romanovok részéről. Pál czár első felesége tudvalevőleg szintén hesszen-darmstadti herczegnő volt, II. Sándor czár pedig Lajos, hesszeni nagyherczeg lányát, Mária Zsófia nagyherczegnőt birta nőül, s ez a házasság épen fiutódokban volt különösen megáldva.

Nem sokan tudják, hogy a jelenlegi czárné egyenes és közvetlen leszármazója magyarországi Szent Erzsébetnek, a kegyes és csodatevő Árpád-házi királyleánynak. Pedig ez kimutatható a genealogiából. Szent Erzsébet leánya ugyanis a XIII. században Nagylelkű Henrikhez, a lotharingiai házból való brabanti herczeghez ment nőül. Az ő fia volt a «gyermek» Henrik, a ki családja többi tagjainak engedve át a brabanti herczegséget s alsó Lotharingia egy részét, maga édesanyja tartományaiban telepedett meg s ott új ágat alapitott, melyből eredt a hesszeni ház.

Másfelől ugyanennek anyja, első férje halála után a franczia királyhoz ment nőül és anyjává lőn az utolsó Karoling királyoknak.

De még messzebbre felvihető a hesszeni ház franczia eredete a lotharingiai ágon. Nagy Raguder, a «hosszú nyakú», Lotharingia herczege és a legrégibb középkori eposz, a «Reineke Fuchs» hőse, a ki 916-ban halt meg, tényleg a lotharingiai háznak is egyik őse. Az ő fia, Giselbert Nagy Ottó nővérét birta nőül, míg egy más nővére Nagy Hugó franczia herczeghez és párisi grófhoz ment nőül s aztán Capet Hugó anyja lett, a kitől a franczia uralkodóház származott.

Mindezen adatok szerint kétségtelen, hogy a

MIHÁLY OROSZ NAGYHERCZEG.

GYÖRGY OROSZ NAGYHERCZEG, az elhunyt trónörökös.

VLADIMIR OROSZ NAGYHERCZEG.

mai czár feleségében franczia és Árpád-házi vér vegyesen kering. A «napocska» — ezen a néven beczézgették ugyanis piczíny korában a család körében Alice herczegnőt — minden tekintetben hasonlított idősb húgához, Sergius nagyherczeg feleségéhez, Erzsébethez, vagy Ellához, s születése napján így irt a boldog anya, Alice hesszeni nagyherczegné róla Viktória királynőhöz:

«Egy piczike apróság, a ki Ellához hasonlít, de kisebb és szebb vonásai vannak, habár az orra, úgy látszik, túlságos hosszú. Ugyanaz az arczgödröcske, a mi Ernőnél (Ernő hesszeni nagyherczeg, a czárné fivére) s ugyanaz a kifejezés. Fejünkbe vettük, hogy ezt a nevet adjuk neki: Alix (Alice ugyanis csúfan hangzik németül) Helén, Lujza, Beatrix. S ha Beatrix (az angol királynő leánya) tehetné, örülnénk, ha elvállalná a keresztanyaságot. A kicsikének arany gesztenye-szőke haja, magas és egyenes homloka van, finoman ívezett orra, igen kedves mosolya. Angyalszemeiben egy kis ördög hunczutsága világol.»

Más alkalommal, egy angolországi útjából való visszatérése után következőkép festi a nagyherczegnő otthoni fogadtatását: «Majd felfaltak csókjaikkal. Virágfüzéreket akasztottak a kapukra s nem hagytak fel apró élményeik elbeszélésével. Három órakor érkeztünk, s e pillanattól fogva egész addig, míg mindnyájan ágyban nem feküdtek, nem volt egy perczny nyugalmunk, ki kellett hallgatnunk mind a hatnak hymnuszait és imáit s különböző közlendőit. Viktória roppantúl megnőtt. Aliki igen szép és engedelmes.»

Nevelési elveit is érdekesen adja elő a nagyherczegnő, a ki sulyt fektetett rá, hogy gyermekeiből minden ridegséget és gőgöt kiirtsanak s azért Alix leányát is szigorúan és módszeresen nevelte, mint egy angol polgári ház leányát.

«Igyekszem száműzni belőlük rangjoknak minden büszkeségét, a mely semmit sem ér, ha nem egyéni értékből ered. Egészen az ön véleményén vagyok a rangkülönbség tekintetében. Mennyire fontos is, hogy a herczegek és herczegnők tudják meg, hogy semmivel sem jobbak s nem állnak mások fölött, ha csak nem saját érdemükből s hogy előttük csupán az a kettős kötelesség áll, hogy másokért éljenek s jóságban és szerénységben példa gyanánt szolgáljanak.»

Ehhez képest szigorú is volt a mai czárnőnek neveltetése. Tizenkét éves korától kezdve, mihelyt fölkelt, rögtön föladataihoz kellett látnia. Azután élvezhette a pihenést és sétát, de minden percze ki volt számítva. Egyetlen időtöltése volt 16 éves koráig a croquet, tennis, az evezés és a korcsolyázás. Öltözékei Darmstadtban készültek. Zsebpénzül hetenként ötven fillért vagy egy márkát kapott. Csak konfirmácziója után vehetett föl hosszú ruhát, mehetett bálba, ebédekre, estélyekre, hangversenyekbe, szinházba s ülhetett le Viktória királynő asztalánál.

Idegen nyelvek közül az angolt és francziát tanulta először s azokat ma is tökéletesen beszéli. Azonkívül szépen zenél, rajzol és fest, de varrni és főzni is tanult s menyegzője után egy nap ízletes, saját maga készítette süteményekkel lepte meg férjét.

Most született leánya a harmadik. Az első, Olga nagyherczegnő 1895 november 15-ikén Szent-Pétervárt született, a másik, Tatjána nagyherczegnő, a ki így Puskin halhatatlan műve hősnőjének nevét viseli, 1897 június 10-én. Azt mondják, a czár, bármily gyöngéd apa, már a második leány születésekor nem titkolhatta el boszúságát, hogy hiába várt fiörökösre. Így most a czári trón legközelebbi várományosa a czár 21 éves fivére, *Mihály* nagyherczeg; utána pedig az elhalt III. Sándor czár öcscse, *Vladimir* nagyherczeg. Ez utóbbi szép, erőteljes alak. Vonásai megnyerők és vonzók. Felesége mecklenburgi herczegnő, s nagyon csinos asszony. Többnyire Párisban élnek; a nagyherczeg imádja a szajnaparti Bábelt, s gyakran lehet őt látni az első előadásokon, a mint mosolygó arczczal mulat, mint egy gyermek és tapsol, mint egy egyszerű polgár. Nincs is más mellékneve egyszerűségéért, jóságáért és vidám kedélyéért, mint «a bonvivant nagyherczeg.»

Maga a czár is sokra becsüli Vladimir nagyherczeget azokért a hasznos szolgálatokért, melyeket gazdag tapasztalataival nem egyszer tett neki. Különben Vladimir herczeg is nagy vadász, mint a boldogúlt III. Sándor czár. Mint ilyen, állandó vendége Rothschild báró ferrières-i, a wagrami herczeg grosboisi és az amerikai milliomos Gordon hiresebb vadászatainak. Faure elnök vadászatain is mindig részt vett. D'Uzès herczegnő bonnellesi hajtóvadászatain pedig mint fáradhatlan és kitünő lovas szokta magát kitüntetni. Páris legelőkelőbb klubbjainak is tagja; így az Union-, a Jockey- és az Épatant klubnak. Ha végig halad

HOLICS. — A KIRÁLYI CSALÁD KASTÉLYA.

NYITRAVÁRMEGYÉBŐL.

Érdekes munka jelent meg közelebb, mint a «Magyarország Vármegyéi és Városai» czimü nagy vállalatnak egyik kötete. A szépen kiállított és gazdagon illusztrált munka Nyitravármegyének leírását tartalmazza, és minden irányban kiterjedő gonddal jellemzi e nagy vármegye viszonyait mindazokból a szempontokból, melyek akár politikai, akár gazdasági vagy kulturális tekintetekből érdekelhetik a közönséget. A művet, mely dr. *Sziklay* János és dr. *Borovszky* Samu szerkesztésében s az «*Apollo*» irodalmi társaság kiadásában jelenik meg, oly férfiak irják, a kik az illető vidéknek, vagy szakmának alapos ismerői s a Nyitravármegyéről szóló kötet irói között is számos ismert nyitramegyei és fővárosi iró és tudós nevével találkozunk. Az előszót pedig *Fraknói* Vilmos püspök, Nyitramegye szülötte, irta hozzá. Mai számunkban több mutatványt közlünk e kötet illusztrációiból, melyek általános érdeklődésre tarthatnak számot.

Páris előkelő utczáin, népszerüségét meg lehet itélni a sok kézfogásból, melyekkel ismerőseit, La Trémouille herczeget és herczegnőt, Saint Priest grófot, Mouchy herczeget és herczegnőt, Vogüé marquis-t, stb. üdvözli. Akárhányszor, Berlinből érkezve a párisi pályaudvarba, a fogadására elébe jött barátait leplezetlenül ezzel köszöntötte: «Mennyire örülök, hogy újra az annyira szeretett Párisban vagyok.»

Ez a franczia rokonszenve Vladimir nagyherczegnek, mint a trón presumptiv örökösének, nagy politikai sulylyal fog birni, ha valaha trónra kerülne. Jelenleg ő a czár főhadsegéde s az egész császári gárda parancsnoka, míg bátyja, III. Sándor czár legidősb fivére, Elek nagyherczeg a tengeri haderőt vezényli, s ő az, a ki III. Sándorhoz legjobban hasonlít. Utána következnek: a buzgó, vallásos és visszavonúlt életet élő Szergius nagyherczeg, a ki a czárnának sógora is, Irén hesszeni herczegnővel kötött házassága révén, s végül Pál nagyherczeg, a ki kedvezőtlen egészségi állapota folytán szintén távol él a közügyektől és sokat utazik, különösen a mióta feleségét, a ki görög herczegnő volt, mézes hetei közepette elvesztette.

II. Sándor czár fivérei közül már csak egy él. Mihály nagyherczeg, Mukhtár pasa legyőzője az 1877-iki orosz-török háború alatt. De él még II. Sándor Konstantin nevű fivérének is a fia: Konstantin nagyherczeg, a doni kozák ezred parancsnoka s a szent-pétervári szépművészeti akadémia elnöke. Fivére a görög királynénak s férje egy nasszaui herczegnőnek. Egyszersmind ő volt az, a ki Sadi Carnot elnököt annak idején Nancyban üdvözölte. Azóta a franczia knál csak «nancy-i herczeg» a neve.

Ezek a trónöröklésre hivatott ágak ma Oroszországban. Nincs mit tartani attól, hogy a Romanovok egyhamar kihalhassanak, de az igen könnyen meglehet, hogy II. Miklós czár fiutód nélkül maradása esetén a korona I. Miklós czár ifjabb ágára száll át.

V—i.

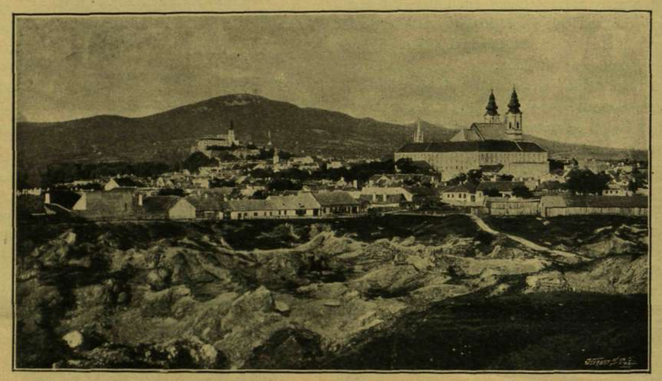

NYITRA DÉLFELŐL.

APPONY. — GRÓF APPONYI LAJOS KASTÉLYA.

KÉPEK NYITRAVÁRMEGYÉBŐL.

Nyitravármegyének fontos történeti szerep jutott, mert itt játszódott le legnevezetesebb része a honfoglaló magyarok ama harczainak, melyekkel hazánk nyugati és éjszaki részeit elfoglalták. Ezzel töltötte be a magyar faj egyik nevezetes történeti hivatását: hogy elválasztó falul szolgáljon egyrészt a szláv és germán fajok, másrészt a különböző szláv törzsek között. Nyitra várában volt a honfoglalás korában Szvatopluknak, a nagy morva birodalom hatalmas fejedelmének székhelye s itt folyt le javarészt az a harcz, melyben Árpád magyarjai a morva birodalmat végkép megdöntötték.

Mikor a magyarok Nyitra vidékét meghódították, itt már keresztény egyházakat találtak, s ezek hatása kétségkívül hozzájárult ahhoz, hogy a magyar nemzet elfogadta a kereszténységet, még pedig annak nem görög, hanem római katholikus egyházi formáját. Ez annál inkább is valószinü, mert mint a fönmaradt legrégibb birtokügyi oklevelek s a helynevek mutatják, a magyarság tömegesebben és sürübben népesítette meg Nyitra vármegyét, mint a felvidék egyéb területeit, békésen megférve itt a régi lakosokkal s a később bevándorlott népekkel. Erre vonatkozólag a következőket irja *Fraknói* Vilmos, érdekes és hazafias szellemtől áthatott előszavában: «A magyar nemzet a hazánkban talált és később bevándorolt népek irányában a legnemesebb politika sugallatait követte, szabadság- és alkotmány-kultuszával biztositván a nemzet egységét. Büszkén hirdeti a magyar történetirás, hogy a magyarok, meghóditván az országot, nem állitottak fel válaszfalat, mint más nemzetek tevék, a hóditó és hóditott közt; nem alkottak kasztokat, mint Ázsia népei, nem voltak helótáik, mint a helléneknek, rabszolgáik, mint a rómaiaknak és Amerika szabad népeinek, sem elnyomottjaik,

mint az angoloknak . . . Ez a nagylelkűség és elfogulatlanság, melyet ily módon bebizonyitott, méltó jutalmát nyerte abban a kivételes vonzó erőben, a mit az itt talált és később meghonosított egyéb fajok, vitézség, politikai képesség s magasabb müveltség által kiemelkedő legnemesebb elemeire gyakorolt, a melyeket a legtejlesebb asszimiláczió útján vett föl magába». És jellemző dolog, hogy a magyar nyelv emlékei közül az elbeszélő irodalom legrégibb maradványa, az Ehrenfeld-kodex, mely Assisi szt. Ferencz életét foglalja magában, — nyitravármegyei kolostorokból került elő s Nyitramegye szülötte volt Komjáthy Benedek, a legrégibb ismert magyar nyelvü nyomtatott könyvnek, a Pál apostol levelei fordításának szerzője is. Az elmúlt századokban számos oly vidéken, hol ma kizárólag tótok laknak, magyar volt a lakosság, mint Galgócz, Komját, Sempte vidékén. Az utóbbi helyen volt protestáns pap a hires Bornemisza Péter, Balassi Bálint, a költő nevelője s a XVI. század egyik legnevezetesebb protestáns egyházi szónoka. Ma azonban, sajnos, e vidékekről az idők viszontagságai folytán elpusztult a magyarság. Számos magyar nevü falu van, melynek lakosai nagy részt magyar nevet viselnek, a magyar faj jellegzetes sajátságait viselik külsejükön, de őseik nyelvén már nem tudnak beszélni. A magyar lakosság ma már csak 17·5 százaléka a vármegye népességének, szemben a 72.8% tóttal és 9% némettel. A magyar lakosság ma a vármegye legdélibb részein lakik, a Vág és Nyitra folyók közötti déli vidékeken. Központja e vidéknek Érsekujvár, de a Nyitra völgyében fölnyúlik a magyarság Nyitra városáig, sőt azon fölül is, de tót községekkel meg-megszakítva. A németek a városokban s a Trencsén és Turócz megyékbe benyúló privigyei járásban laknak, a hova valószinüleg bányászat czéljából költöztek.

SZAKOLCZA. — A BERCSÉNYI- ÉS GVADÁNYI-FÉLE HÁZAK.

HANDLOVAI NÉMET HÁZ.

Nyitravármegyének jellegét, földrajzi és közlekedési szempontból a Vág és Nyitra folyók adják meg, melyeknek termékeny völgyeiben rendkívül sűrűségben telepedett meg a földmivelő lakosság. Különösen az éjszaknyugati Kárpátok erdőségeiből eredő fakereskedés eszköze ez a két rakonczátlan és a népet gyakori áradásokkal fenyegető folyó. A fővárosban is ismeretes tutajos tótok legnagyobbrészt e két folyón jönnek lefelé s onnan a Dunába. A nagy fogalmú Vág-Újhely, a világhirű pöstyéni fürdő, a fogházáról nevezetes Lipótvár, a szép kastélylyal koronázott hegy oldalán fekvő Galgócz, — Nyitramegye főbb helyei a Vág mentén. Ezenkivül számos, a régi harczias időkről tanúskodó váromladék tekint le az alacsony partok közt nyáron lassan hömpölygő, de tavaszszal rohanó áradatú Vág völgyébe.

A Nyitra folyó mellett emelkedik, a történeti nevezetességü Zobor hegy alatt, — melyen a hét ezredévi emlék egyike áll, — Nyitra városa, a felvidék egyik nevezetes gazdasági és kulturális pontja, régi püspöki székesegyházával, számos mivelődési intézetével. A megye székhelye és a hazafias törekvések egyik fontos góczpontja e város, mely a felvidéki magyar közmivelődési egyesületnek is székhelye. Kies fekvéséről is nevezetes. Nevezetesebb helyei még a vármegyének a határszéli Szakolcza város, a Peleskei Nótárius szerzőjének, Gvadányinak egykori lakóhelye, a vele szomszédos Holics, a királyi család egykor fényes napokat látott uradalmával, továbbá a Rákóczi-harczok idején fontos szerepet játszott s ma nagy vasúti forgalmáról ismeretes Érsekujvár, stb.

A vármegye lakossága rendkívül sűrű, a mi megmagyarázza a kivándorlók nagy számát. Közmivelődési állapotára nagyon örvendetes adat, hogy az iskolaköteleseknek 94 és $^1/_5$ százaléka jár tényleg iskolába. E tekintetben csak három vármegyéje van az országnak, mely Nyitravármegyét fölülmúlja.

A vármegye birtokosai között első helyen áll a királyi család, melynek a morva határszélen, Holicsnál vannak nagyobb uradalmai, melyeket egykor nagy előszeretettel látogatott Maria Terézia királyasszony, fényes ünnepek, nagy vadászatok s mulatságok zajával verve föl a

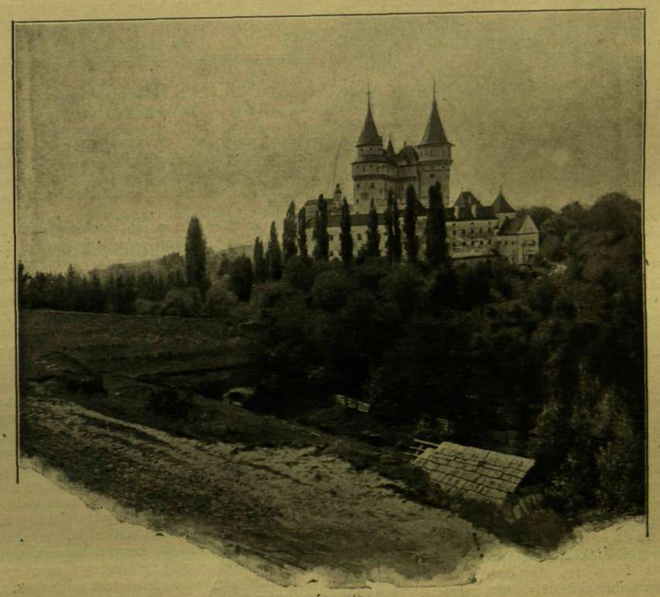

RAJMÓCZ VÁRA.

KÉPEK NYITRAVÁRMEGYÉBŐL.

NEDOZSERI NÉPVISELET.

PRIVIGYEI NÉPVISELET.

KÉPEK NYITRAVÁRMEGYÉBÖL.

ma csöndes város életét. Számos magyar főnemesi családnak voltak régen nagy birtokai a vármegyében, melyek között a Pálffy, Zichy, Apponyi, Majthényi, Ocskay, stb. családoknak még ma is nagy uradalmai vannak itt. A Vág völgyének termékenysége s a gazdag vadászterületek csábitottak számos idegen eredetű főurat s tőkepénzest e vidéken való birtokvásárlásra s nem egy kihalt vagy elszegényedett régi magyar család ősi kastélyában idegen eredetű birtokosok laknak, a kiknek egy része azonban már megmagyarosodott.

A vármegye éjszakra eső hegyvidékeinek erdeiben rendkivül alkalmas tér nyilik a vadászat mindenféle nemeire. Nagy vadra, nyúlra, vizi szárnyasra, túzokra, fáczánra, stb. egyenlő sikerrel vadásznak a vidéken. Nevezetessége a vármegyének e tekintetben a kopcsányi kacsafogó, melyet 1784-ben állitottak fel. Egy rétek által körülvett lapályon levő, 120 méter hosszú tó ez, két végében kulissza-szerűen, félköralakú nádfalakkal födött csatornákkal. A tóban szelidített csalogató kacsákat tartanak, melyeket a csatornákban etetnek. Ezek aztán becsalják a vadkacsákat a csatornákba, melyekben hálók vannak kifeszítve. A vadász által felriasztott vadkacsák aztán beleröpülnek a hálóba s rabul esnek. A fogó csatorna görbülése miatt a tóban levő kacsák nem veszik észre társaik vesztét s így a fogást tetszés szerint meg lehet ismételni.

A vármegye történeti szerepéről tanuskodik számos ősi építménye, várak, főúri kastélyok, régi templomok. Itt van Báthori Erzsébet rémtetteinek színhelye, Csejthe vára, maga a nyitrai vár, a Vág völgyét környező hegyeken emelkedő számos várrom, Róbert Károly király nyitrazsámbokréti vadászkastélya, a királyi család holicsi kastélya, mely arról is nevezetes, hogy van benne egy kabinet, melynek falait maga Mária Terézia királynő — a ki gyakran s szívesen tartózkodott itt, — ragasztotta tele sajátkezűleg kivágott, igen érdekes és mulatságos silhouette-képekkel. Nevezetes történeti hely még a gróf Pálffy-család újabban nagy pompával renovált bajmóczi kastélya, roppant értékű műkincseivel, az iparművészet remekei közé tartozó ritkaságaival. E szép két tornyú kastély egyik nem legkisebb nevezetessége a parkban álló ősrégi, óriási hársfa is, mely egyike hazánk legnagyobb s legrégibb fáinak. Számos szép és érdekes főúri kastély van még a vármegyében, köztük az Apponyi grófoké a család ősi fészkében, Apponyban, a tőkés-ujfalusi Marczibányi-kastély, a galgóczi, hegytetőn épített Erdődy grófi kastély, a herczeg Odescalchi-család szolcsáni kastélya, stb. melyek részint történeti emlékeiknél, részint építészeti szépségeiknél fogva kiválóan érdekesek. A városok közül még Holics és Szakolcza érdekesek, régi szabású építményeikkel elmult időknek fényét, jellegzetes emlékeit ébresztve fel a szemlélőben.

Számos régi templomai között, mint a nyitrai vártemplom, az ugyanottani ferenczrendi templom, a felső-elefánti pálos kolostor s templom, stb. — de különösen a nagyszabású, múlt századbeli barokk-stilben épült sasvári templom nevezetes, mint a felvidék katholikus népének egyik legrégibb és legnagyobb tiszteletben álló búcsújáró helye, a hova évenkint messze vidékekről is ezrével zarándokolnak. Nevezetes a tardoskeddi Rákóczi-emlék is, mely azokra a nagy és hosszas harczokra emlékeztet, melyeknek a Rákóczi-korban Érsekujvár s Nagy-Surány vidéke szinhelye volt. Ezen daliás időknek emlékezete számos monda és dal alakjában még ma is él a környékbeli magyar és tót nép ajkán.

A FÖLDRENGÉSRŐL.

(Vége.)

Nem csoda, hogy a nagyszerű természeti jelenséggel a földrengéssel úgy a bölcselők, mint a természettudósok a legrégibb idő óta foglalkozván, vállvetve iparkodtak annak okait feltalálni.

Falb kutatásaiban a föld geologiájához fordult. Itt vélte feltalálni azon egységes kulcsot, a melylyel bárminő földrengés megmagyarázható. Égitestünk történetéből tudjuk, hogy nem képezhetett kivételt a Nap, Hold és a többi égitestek keletkezési módjától. Lassanként végbemenő kihülés és megmerevedési folyamat alkotta égitesteink szilárd kérgét. Fordítsuk figyelmünket a Nap felé. Egy óriás, a mely folytonosan — fogalmaink szerint — végtelen nagy melegmennyiséget lövel ki a világürbe. Bizonyosnak vehető, hogy az izzó napgömb (talán csak egynehány millió esztendő mulva) szintén kihül. Vajjon jelentkezik-e ezen kihülési folyamat már most, napjainkban? Igen. Napfogyatkozás alkalmával erről meggyőződhetünk. A teljes napfogyatkozás pillanatában szabad szemmel is, a napgömb kerületéből izzó nyelvalakú képződményeket, hacsak rövid időre is, vehetünk észre. Ma már tudjuk, hogy a Napnak amaz izzó, lángnyelvszerű képződményei nem egyebek, mint óriási hydrogéngáz kitörések. A protuberantiák nem ritkán oly nagyságot érnek el, hogy a Föld átmérőjének 20—40-szeresét is túlhaladják.

Mi lehet az oka ezen óriási erupczióknak? Nyilván az, hogy izzó napgömbünk belsejében keletkezett végtelen nagymennyiségű gázok, a Nap felületének bármely pontján, területén nem távozhatván el, az izzó gázoknak roppant nyomásukkal krátert kell nyitniok, a melyen át a világürbe hihetetlen távolságra löveltetnek ki.

Közvetlen szomszéd égitestünkön, a Holdon ily erupczók már nincsenek folyamatban, ott a tökéletes megmerevedés már régóta beállt. Ámde a Hold felületén az ily erupczióknak nyomai láthatók vagy ötven kisebb-nagyobb kráter képében.

Földünk bizonyos mélységben még ma is, mint a Holdnak látható fele, kraterekkel van telve. S a tudósok legnagyobb csodálkozására Csehországban, Éger közelében akadtak is egyre; csúcsa mintegy 20 méternyire emelkedik a régi lávatömegből.

A Föld belsejének üregeiben, még az úgy nevezett nem-vulkanikus vidékeken is, az izzó, csepfolyós láva talál magának helyet és bir annyi erővel, hogy tomboló munkáját végezhesse. Abban a pillanatban, a midőn a föld alatti kitörés jelentkezik és a kilövelt anyagok a földgömb kemény burkolatába ütköznek, a fölötte levő vidékek ama borzasztó mozgásnak, rázkodtatásnak és hangjelenségeknek vannak kitéve, a melyet mi együttes néven földrengésnek nevezünk.

Az eddig jelzett következtetések sorozatából Falb levonta földrengési elméletének első tételét, mely a következő: «A földrengések föld alatti vulkanikus kitörések, a melyeket a Föld belsejének folytonos lehülése okoz.»

A földrengés lökéseinek természetére nézve, a szokásos háromféle megkülönböztetésnek következő okadatolását adja. Ha fölteszszük, hogy valahol a föld belsejében, mintegy hét geografiai mélységben a láva és a fejlődő gázok az erupczióra elég érettek, akkor a vulkanismus tűzhelyének központjából kiinduló lökések és nyomás, merőleges irányban fogja legerősebben találni a föld kérgét s így a föld felületének ott lesz a legerősebb megrázkódtatása. Egyidejűleg a szélrózsa minden irányában ferde irányú lökések is fognak jelentkezni. Ha pedig közel egymáshoz, több központ egyidejű kitörése áll be, ugy a lökések kereszteződhetnek, s alkotják a forgásban nyilvánuló mozgást. Az 1883-diki friauli földrengés alkalmával Falb ilyen forgó hatást mutatott ki. A friauli temető egyik piramisán, a piramist alkotó kődarabok sulyuk arányában fordultak el.

Hogy valamely földrengés alkalmával nemcsak egy, hanem rendszerint a lökések egész sorozatát érezzük, Falb elmélete szerint követ-

RÓBERT KÁROLY VADÁSZKASTÉLYA NYITRA-ZSÁMBOKRÉTON.

A BAJMÓCZI ÓRIÁS HÁRSFA.

KÉPEK NYITRAVÁRMEGYÉBÖL.

kezőleg magyarázható meg. Akár a föld felületén, akár mélyen a föld belsejében legyen a kráter nyilása, az első és leghevesebb lökés tartalmazza az izzó anyagot; azután gőzök és gázokkal telt hólyagok törnek a lávatömegen át, és kisebb-nagyobb morajjal szétpattannak. Ezek a gyengébb utánlökések. A Vezuv évezredeken át, Plinius idejéig, el volt dugulva. Egy óriási erupczionak sikerült kráterét hirtelen megnyitnia és a kiszabadult láva és hamu akadályt nem ismerő gyorsasággal temette el Pompejit és Herculanumot.

A Nap és a Hold vonzása földünk tűzfolyékony anyagát kijárat keresésére késztetik. Mivel a Föld szilárd kérge a felülettől befelé csak lassanként megy át cseppfolyós állapotba, a lávatömeg, a mely gőzökkel és gázokkal megtelt, nem talál magának elegendő helyet ezen átmenetben, hogy hullámokban tetszés szerint tova terjedhetne. Az emlitett égitestek tehát olyan nyomást idéznek elő, a melyek a folyós anyagot belülről kifelé hajtják, s a talajt megrázkódtatják. Hogy a Hold vonzása képes volna mindenkor földrengést előidézni, azt Falb nem állitja, csupán akkor, a midőn a lávatömeg a földalatti törmelékbe jut s ott a magasba nyomatik.

Csillagászati számítások alapján bizonyos, hogy Kr. u. a 33-dik esztendő április 3-án teljes holdfogyatkozás volt; a kalendárium-számítás pedig igazolja, hogy ezen nap péntekre esett, a zsidók húsvéti ünnepének előnapjára. Az evangéliumból tudjuk, hogy aznap 6 órakor este, a midőn Krisztus a keresztfán meghalt, az eget teljes sötétség fedte, Jeruzsálem lakóit félelem és rettegés fogta el, mert sirok nyiltak ki, templomuk kettévált. A görög-keleti szertartásban még ma is, a feltámadás ünnepén, a mely a hajnali órákban szokott megtartatni, fenmaradt a templom elejének szimbolikus kettéválása. A körmenet megáll a zárt templomajtaja előtt, a pap kérdéseire az ajtó feltárul, s a hivők a templomba tódulva üdvözlik egymást: «Hristos voskres!» (Krisztus feltámadt). A tudomány az evangéliumban foglaltakat természeti igazságokkal meg tudta magyarázni. Hatalmas földrengés volt.

Egyik előadásában Falb érdekesen szólott az 1884 augusztus hónapban Kataniában, az Etna tanulmányozása czéljából történt tartózkodásáról. Aug. 27-dikét kritikus természetű napnak jósolta. Egynéhány nappal előbb gyenge füstoszlop emelkedett fel a kráterből. O nagyobb jelentőséget tulajdonitott a füstoszlopnak, mint Silveszter tanár, az Etna-Observatorium vezetője, a ki különben nem sokat tartott Falb elméletéről és most is jóslatát kicsinylő gúnynyal fogadta. Azzal a kijelentéssel, hogy legalább két esztendő leforgása előtt az Etna kitörésétől mit sem kell tartani, elutazott Kataniából. Augusztus 27-dike elérkezett. A gyenge füstoszlop eltünt s látszólag minden csendes volt. Hasonlóképen augusztus 28-án. Augusztus 29-ikén reggel 5 órakor felkelt, hogy alkalmas vezetővel az Etna kitörési helyéhez induljon. És íme, 1/26 órakor vendéglőse jajveszékelve rohan szobájába, jelentve, hogy nagy kitörés van! Három óra leforgása alatt hét hatalmas oszlop tört ki a kráterből: fekete (láva), fehér (vizgőz) és barna (hamu). Este a képzelhető legszebb tüzijátékban borzadva gyönyörködhettek Katania lakói. Mint valami óriási fenyő, egyenlő időközökben és mintegy 80 méter magasságnyira a kráter nyilása fölött egy teljes órán át tűzkévék löveltettek ki. Falb tudta, hogy a föld belsejében működő erők nem fejezték be tevékenységüket. Éber maradt. Éjjel 11 óra 4 perczkor rettenetes lökés rázkódtatta meg az épületeket, melyet csakhamar egy második, harmadik követett. A lakosság rémülve menekült a szabadba. Falb szorgalmasan jegyezgette a lökések számát és idejét szobájában és csak akkor, midőn a szoba menyezete félig bedőlt, menekült a szabadba. Éjféli 12 óráig összesen 190 lökést jegyzett fel. A következő éjjelen a földrengés ismétlődött. Ekkor a lökések száma ismét megközelité a 200-at.

Hasonló pontossággal volt képes a zágrábi nagy földrengést megjósolni.

A Karszt dolináiban gyakori eset, hogy a beszivárgó viz a mészkőből álló óriási üreget alámossa, a melyek azután földrengető robajjal összeomlanak. Ezek az ú. n. omlási földrengések. Legutóbb 1895-ben, a húsvét idején, Laibach és vidékén éreztek nagyobbszabású omlási földrengést.

Tektonikus földrengéseknek nevezzük mindazon zavarokat, a melyeket a földgömb folytonos összehúzódása a föld belső egyensúlyában előidéz. Az Alpesekben előforduló földrengések többnyire ezen osztályba tartoznak.

Valamint a szárazföld, úgy a tengerfenék sem ment a rázkódásoktól. S emezek hasonlíthatlanul nagyobb katasztrófákat vonnak maguk után, mint a szárazföldiek. Ilyenkor a tenger vize mintegy összehúzódik, hogy azután óriási erővel, különben teljesen szélcsendes időben, toronymagasságú hullámokban csapjon a partnak, elsöpörvén mindent útjából. A Peru-Chilei partvidék az, a mely gyakori tengerrengéseknek van kitéve. A legutóbbi följegyzésekből az 1828 márczius 30-iki tenger-rengés válik ki, a midőn a Csendes-oczeán hullámai a callaói öbölben úgyszólván mindent szétromboltak.

A bibliából ismert Noe idejebeli vizözönt is tengeri rengésnek kell tulajdonítani. Ugyanis Mezopotámia iszapos területéhez egy tengerrengés a perzsiai öböl hullámait oly erővel csapta, hogy az óriási nyomás a talaj vizét a felszinre szorította. A krakattaui katasztrófánál a Batavia partjaihoz vert hullámok negyven méter magasságban hömpölyögtek tova, végveszélylyel fenyegetvén Bataviát. 1895-ben megismerkedtem egy tengerészeti volonteurrel, a ki elbeszélte, hogy egy alkalommal Ausztráliába hajózván, az Indiai-oczeánban sajátságos jelenségnek volt tanuja. Úgy tünt fel neki, mintha hajójuk útjában valamely láthatatlan erő által feltartóztatnék, a hajó körül a viz, mintha forrna, sustorogna és távolabb magányos vizsugarak tetemes magasságra löveltettek föl. A tengerészek ezt a tenger rendkívüli mélységének tulajdonitják, holott nem egyéb tenger alatti földrengésnél, illetve csekély tenger-rengésnél. Valószinű, hogy azon a helyen, a tengerfeneken a föld belsejéből kitörő láva és hamu kilövellések nem oly erősek, hogy legyőzvén az útjokban álló akadályt, a felszinre törhetnének.

A földrengés tanulmányozásának megkönnyitése czéljából nagyfontosságú volna a megfigyelések rendszeresítése. Valamint a meteorologiában a megfigyelő állomások száma, megbizhatósága és egyöntetű működése azon tényezők, a melyek nélkül az időjárás változásait előidéző okokra, azok összefüggéseire nem következtethetnék: épen úgy a tudomány érdekében, de főleg az emberiség megnyugtatására szükséges volna a földrengés-megfigyelés rendszeresitéséhez, egyöntetű működésének megvalósításához fogni. Szakférfiakból alakult nemzetközi kongresszus talán meg tudná oldani, vagy legalább is előbbre vihetné a kérdést a megvalósuláshoz.

Kronich Lénárd.

EGYVELEG.

* **Koldusok szövetkezete.** A new-yorki rendőrség végre kézrekeritette a koldus-társulat főnökét Lawson Leary-t. A rendesen szervezett társulat czélja az volt, hogy gazdag, de jószivű emberekből holmi siralmas történetek elmondásával pénzt csaljon ki. A főnöknél megejtett házkutatás alkalmával egy New-Yorkban nyomtatott könyvet találtak ily czimmel: «Koldusok utmutatója New-Yorkban». A Baedeker utazási almanach mintájára szerkesztett könyvben a new-yorki gazdag emberek pontos czime, életkora, tulajdonsága, külön rovatokban fel van sorolva. Vannak *kitűnő, jó,* vagy *gondosan kerülendő* nevek. A milliomosok többnyire az utolsó osztályba, vagyis: a gondosan kerülendők osztályába tartoznak. Lawsonnak egy előkelő new-yorki bankban tekintélyes pénzösszege van letéve.

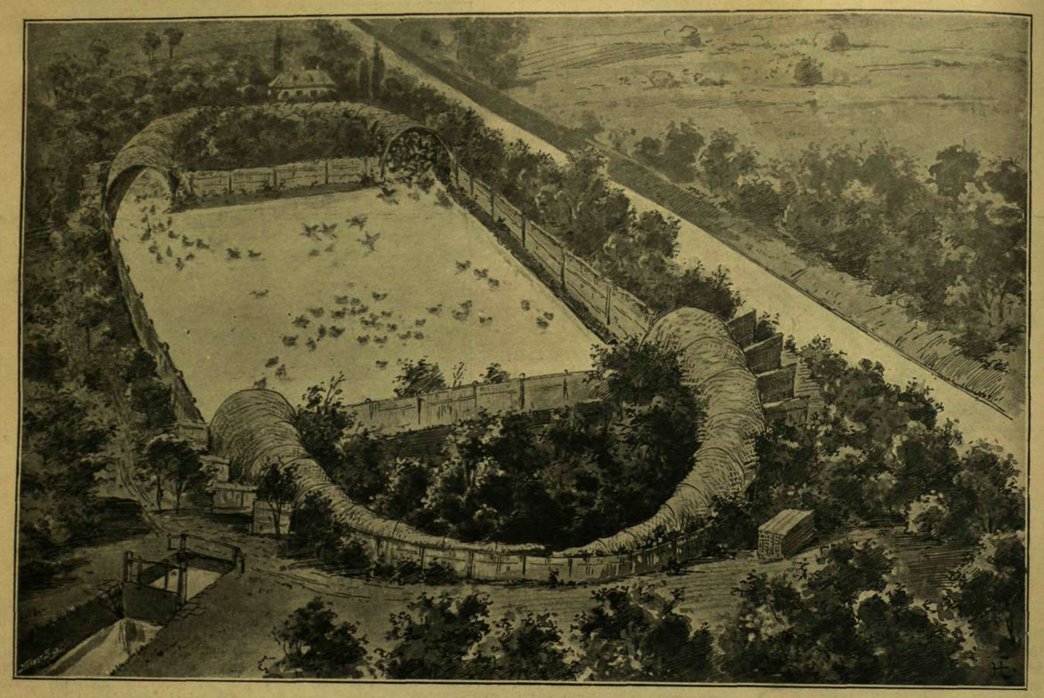

A KOPCSÁNYI KACSAFOGÓ.

A VÁG GALGÓCZNÁL.

KÉPEK NYITRAVÁRMEGYÉBŐL.

Dr. MIHALKOVICS GÉZA.

1844—1899.

Dr. Mihalkovics Géza, a magyar tud. akadémia tagja, a magyar orvosi kar nagytudományú jelese, a budapesti egyetem kitünő tanára, s a lefolyt iskolai évben rektora, julius 12-én meghalt Budapesten 55 éves korában. Tudományának emlékezetét nemcsak hálás tanitványai, hanem nagybecsű szakmunkái is őrzik, mert a fejlődéstanról, anatómiáról saját búvárlatai alapján írt könyvei és értekezései külföldön is nagyrabecsült dolgozatok. Már évek óta sulyos gyomorbaj kinozta, mely miatt egy idő óta az egyetemen előadásokat ritkábban tarthatott, de otthon annál nagyobb lelki erővel dolgozott iróasztalánál. A legutóbbi két év alatt két hatalmas kötet látott tőle napvilágot: «Az általános boncztan» tankönyvének első kötete és a «Fejlődéstan» kézikönyve, — oly munkák, melyeket megjelenésükkor egyhangú elismeréssel fogadtak a szakemberek — s a melyek folytatásai most vannak sajtó alatt a Franklin-Társulat nyomdájában. Mint tanár is kitűnt; szigorú volt ugyan, de igen jól tanított és önállón. A mostani orvosnemzedék nagy része ő tőle tanulta az anatómiát. Érdemes munkásságát tavaly méltattuk tüzetesebben, mikor az egyetem rektorává választatván, életrajzát közöltük.

Mihalkovics Géza 1844 január 31-én született Pesten. Iskoláit, orvosi tanulmányait is itt végezte s 1869-ben kapta meg az orvosi diplomát. Még ez évben a boncztan tanársegédje lett; 1872-ben a sebészetre tért át és Kovács tanár klinikáján kapott állást. Az orvostudományi kartól utazási ösztöndíjat nyervén, az anatómiában való kiképezésére Bécsbe, Lipcsébe, Strassburgba ment. A strassburgi egyetemen Waldeyer tanár megkinálta az első tanársegédi állással, a melyet félévre el is vállalt, egyszersmind magántanárrá nevezték ki s előadásokat tartott a csonttanból, a központi idegrendszerről. A budapesti egyetem fölterjesztésére 1875-ben a fejlődéstan rendkívüli tanára lett s 1878-ban rendes tanár. A tájbonczolásból és a fejlődéstanból tartott előadást és a gyakorlati szigorlat vizsgáló-tanárává nevezték ki. Lenhossek József halála után az első boncztani intézet vezetését vette át. «Az agyvelő fejlődéséről» irott munkáját a tudományos akadémia 1882-ben a nagy-díjjal jutalmazta. E közben tudományos dolgozataival több díjat nyert; 1879-ben levelező, 1886-ban rendes tagja lett az akadémiának és ezenkívül több külföldi tudományos társulatnak. 1877-ben az orvoskari tanács prodékánná választotta, 1893-tól 1895-ig dékán volt. Az 1898/99-iki egyetemi évre őt választották meg rektornak. Irodalmi tevékenysége az anatómiának, szövettannak és fejlődéstannak több ágát karolta föl, azonkívül kézi tankönyveket irt hallgatói számára. Elhúnyta nagy veszteség tudomány-egyetemünkre s a hazai orvostudományra nézve.

A jövő év áprilisára tervezték az elhunyt tudós tisztelői tanársága 25 éves jubileumának megünneplését. Akkor tartotta volna a nemzetközi anatómiai társulat Budapesten diszülését, a melyre a külföld leghirnevesebb anatómusait várták, s egy díszművet adtak volna ki ez alkalomból. Négy budapesti tanár elnöklete alatt már meg is alakult a jubileumi bizottság, mely Mihalkovics emlékére nagyobb alapitvány létesitését tűzte ki czéljául s most temetést rendező bizottsággá változott.

A halál hire mindenfelé nagy részvétet keltett és a tudományegyetem összes épületeire és a Magyar Tudományos Akadémiára kitüzték a gyászlobogót. *Waldeyer* Henrik, a berlini egyetem ezidei rektora, a ki a német császári akadémia főtitkára, sürgönyben tudatta, hogy a berlini egyetem és az Akadémia nevében személyesen meg fog jelenni a temetésen. Az özvegyhez és az egyetemi tanácshoz a világ minden részéből érkeznek részvéttáviratok.

Wlassics közoktatásügyi miniszter a következő részvétlevelet irta a tudományegyetem tanácsának:

«Mély megilletődéssel és őszinte fájdalommal értesülve dr. *Mihalkovics* Gézának, a budapesti tudomány-egyetem rektorának és nyilvános tanárának elhunytáról, — sietek a tanács előtt igaz részvétemnek kifejezést adni e nagy veszteség fölött, mely az egyetemet az orvosi tanártestület egyik legkiválóbb tagjának elhunytával érte. Enyhitse az egyetemnek mély fájdalmát az a fölemelő tudat, hogy elhunyt jelesének nevét és emlékezetét az egyetem falain és az ország határain messze túl a tudomány mezején elismerés és hálás kegyelet veszi körül.»

VOLTA ÉS A COMÓI KIÁLLÍTÁS.

Századunk életét teljességgel átalakitotta a gőz és villamosság, ez a két hatalmas erő, melyek mai tökéletesitett alkalmazásukban a mellett, hogy a távolságokat csaknem megsemmisitik, olyan és annyiféle munkát végeznek, hogy semmi más erő nem versenyezhet velük. A villamos erőt a múlt század vége felé ismerte föl és ejtette hatalmába néhány kutató tudós, kik közül két olasz: *Galvani*, mint úttörő és *Volta* Sándor, mint Galvani kutatásainak önálló és bámulatos sikerű továbbfejlesztője, halhatatlan érdemeket szerzett magának.

Erdélyi fényképe után.

Dr MIHALKOVICS GÉZA.

Volta Sándor nagy emlékezetét az olasz nemzet közelebb fényes ünnepléssel tisztelte meg. Nagy fölfedezésének, a *Volta-féle oszlop* megalkotásának százados évfordulóján nagy *nemzetközi villamossági kiállítást* rendezett Comóban, Volta szülővárosában. A kiállitást ez évi május hó 20-án maga az olasz király nyitotta meg személyesen, nagy dicséretekkel halmozván el úgy a város előljáróságát, mint a kiállitási bizottságot a rendkívül szép és érdekes épületcsoportért, melyeknek egy része a felső-olaszországi selyemszövés vívmányainak kiállitására volt szentelve. A villamossági csarnokok közül legérdekesebb volt az, a melyet csupán Volta emléktárgyai, saját szerkesztésű gépei, műszerei, iratai és a rá vonatkozó irodalom termékei töltöttek meg. A többi csarnokokban a villamos gépek és műszerek minden faja volt szemléltető elrendezéssel kiállitva. Az olaszok egész lelkesedéssel látogatták a nevezetes kiállitást, hol külföldi látogatók is nagy számmal fordúltak meg. Általános volt az öröm a kiállitás teljes sikerültén. Ez az öröm azonban nagy szomorúsággá változott július 10-én, mely napon a fából alkotott épületek egyike váratlanul kigyúlt s a tűz a nagy szárazság miatt oly féktelen gyorsasággal harapódzott el, hogy 20 perez alatt az egész épületcsoport porrá lett. Megsemmisültek Volta összes kéziratai és a Voltára vonatkozó összes nyomtatványok, Volta műszerei, melyek a paviai egyetem tulajdonai voltak, Voltának Cornelli által készitett mellszobra, Giovio grófnőnek csodaszép gobelinjei, a lombardiai akadémia kéziratgyűjteménye, azok a műszerek, melyeket Volta talált föl és készittetett, a comói múzeumnak Voltára vonatkozó emléktárgyai s azok közt Volta koponyájának gipszmásolata, az első Volta-féle oszlopok és még sok egyéb. Csupán Bertini és Rinaldi Voltát ábrázoló festményeit, Galvani műszereit, Volta bronz-szobrát, születési és halálozási bizonyitványait, egy díszkardot, egy fali órát, két bronz-koszorút s néhány apróbb tárgyat sikerült megmenteni. A tüzet valószinűleg a kiállitás villamtelepének valamely izzóvá lett drótja okozta. A kárt összesen tiz millió lirára becsülik. A pénzbeli kár a biztositásokból megtérül ugyan, de a megsemmisült ritka és meghatározhatatlan becsű tárgyakat semmi sem pótolhatja többé.

Ez alkalomból Volta életéről is feljegyzünk itt nehány nevezetesebb vonást.

Volta Sándor gróf 1745 február 18-án született Comóban. Igen gondos nevelésben részesült. Ifjúkorában csinos latin és olasz verseket irogatott. Tanulmányai végeztével 1774-ben szülővárosa gimnáziumában a fizika tanárává lett, innen pedig 1779-ben a páviai egyetemre hitták meg szintén a fizika tanárává. A következő években hosszas utazásokat tett hazájában, Svájczban, Németországban, miközben sok nevezetes tudóssal ismerkedett meg. 1801-ben I. Napoleon Párisba hitta meg, hogy ott az «Institut»-nak bemutassa a Galvanlánczra vonatkozó kisérleteit s érdemeiért később a becsület-rend tisztjévé, a vaskorona-rend lovagjává, Italia grófjává és szenátorává tette. 1804-ben lemondott tanári állásáról. Mikor azonban Felső-Olaszország Ausztria főhatósága alá került, Ferencz császár Voltát a paduai egyetem bölcseleti karának igazgatójává nevezte ki. De e hivatalát csak 1819-ig folytatta; akkor végképen megvált a nyilvános élettől, Comóba költözött haza családjával s ott csöndes házi boldogságban élt 1825-ben bekövetkezett haláláig. Neje, a szintén előkelő származású és nagy műveltségű Peregrini Terézia volt, kivel az 1794-ik évben kelt össze. Boldog házasságukból több gyermek származott, kik közül egyik fia nagyobb szerepű állásokba jutott.

Volta a legszelidebb és legbékésebb emberek egyike volt. Fölfedezéseiért, melyeket ő isteni sugallatnak tulajdonitott, sok irodalmi támadás történt ellene, de őt a legélesebb birálatok sem zaklatták ki nyugodtságából. Jól tudta mindennek a becsét, a mit alkotott, s ebben és neje vigasztalásaiban tökéletes megnyugvást talált. A méltán nagyhirű embert a külföldről is több megtiszteltetés érte. Állandó vendégül hitta meg a dán herczeg, majd maga az orosz czár is; de Volta mindent megköszönve, azt felelte, hogy semmire sincs szüksége, neki elég a maga családja. Napoleonon kívül kitüntetést sem fogadott el senkitől.

Élete utolsó évében szélütés érte, mely után nehány nap múlva csöndesen elhúnyt. Tetemei Comóhoz közel, a Camnagóban levő családi sírboltban nyugszanak, később utána költözött nejével együtt. A sirbolt fölött kerek s kupolaalakú kápolna áll, melynek belső falában egy díszes fülkében márvány mellszobra van elhelyezve. A mellszobor fölött jelképes domború mű, mellette pedig két oldalt a hírnév és dicsőség angyalai állnak, melyek egyike koszorút tart a szobor feje fölé.

Volta vetette meg az elektrotekhnika alapját világraszóló fölfedezéseivel, melyeket honfitársai a Kolumbus fölfedezéseivel állitanak egy sorba.

Hadamardné. Dreyfusné. Hadamard.

DREYFUSNÉ MEGÉRKEZÉSE RENNESBE.

PAPYRUS-ERDŐ EURÓPÁBAN.

Ismeretes, hogy a papir elnevezése attól a nilusi nádtól (cyperus papyrus) ered, melynek szárából készítették a régi egyiptomiak íróeszközeiket. A papyrus növény ma is óriási menynyiségben tenyészik a Nilus partjain, a kevésbbé népes vidékeken oly annyira, hogy a hajózást is megnehezíti de kevesen tudják, hogy hasonló sűrű papyrus-erdő van Európában is és pedig Sziczilia szigetén.

Még a közép-korban hozták Sziczíliába az arabok a papyrus növényt Egyiptomból s mivel Sziczilia enyhe éghajlata, hol európai értelemben vett tél nincs, a növénynek nagyon kedvez, a papyrus a sziget különböző részeiben elterjedt, bár legtöbbnyire csak kertekben tenyésztik. Egy helyen van csupán nagyobb vadon tenyésző papyrus-erdő, a Syrakusa közelében fekvő Anapo folyó mocsaras partjain, de itt valósággal ősi jellegünek látszik, úgy, hogy messze távolságra eltakarja a folyót s a közelében levő, már a régi időkben is ismert Cyane-forrást.

A papyrus külsőleg a mi nádunkhoz hasonlit, de jóval magasabb, ősz felé 4—6 méternyire is megnő s azonkívül a szár csúcsán levő virágcsomó oly nagy, hogy terhe alatt a szár gyakran meggörbülve nyúlik a víz tükre fölé. Késő őszszel, midőn a Sziczíliában a tél helyét pótló esős idő áll be, a papyrus levelei megsárgulnak és elszáradnak, de tavaszszal ismét üde zöld levelek keletkeznek s virága is nagyon kellemes. Az erdő oly sűrű és oly gyorsan nő, hogy benne járni csaknem lehetetlen s ezért a papyrus-erdő szépségében leginkább az Anapo folyón végig menő csónakokból lehet gyönyörködni. A környékén lakók a szép erdőt leginkább csak tüzelésre használják, papirhoz ma már könnyebb szerrel juthatnak.

DREYFUS FRANCZIAORSZÁGBAN.

Az Ördög-sziget híres foglyának visszaérkezése hazája földjére: ez Francziaországban ma a legtöbbet emlegetett esemény, a mely egyúttal külföldön is általános érdeklődést kelt. A világ összes hírlapjai a legapróbb részletekig megírták, hogy indult el Dreyfus négy évi számüzetésének helyéről, milyen állapotban érkezett hazája földjére, milyen hatást tett rá a nejével való első találkozás s az érdekében meginditott mozgalom részleteinek megismerése, stb.

Június 9-én szállt Dreyfus az érte küldött «Sfax» nevű czirkálóhajóra. Ez az Ördög-szigettől bizonyos távolságban vetett horgonyt s Dreyfust előbb egy gőzbárkán vitték a «Sfax»-tól mintegy száz méternyire. Ott csónakba ültették s úgy szállitották a nagy hajóra, a hol a csendőrségi kapitány átadta Coffinières de Nordeck parancsnoknak. Dreyfus kék vászon ruhában s úgynevezett gyarmati sapkában volt. Katonásan tisztelgett a hajótiszteknek s kemény léptekkel ment feléjük. A «Sfax» hajóra való beszállását ábrázolja egyik képünk.

Dreyfusnak e hajón mintegy tizenkét négyszögméter nagyságú szobát adtak, a melyben más alkalommal a hajó vitorlamestere szokott lakni. A kis szoba ajtaja előtt fegyveres matróz őrködött éjjel-nappal. Dreyfus útközben az idő nagy részét e szobácskában töltötte, csak néha ment ki sétálni a fődélzetre, de senkivel sem volt szabad beszélnie.

A «Sfax» június 10-én indúlt el s huszonegy napi út után érkezett meg június 30-án éjszaka a guiberoni kikötőbe. A nagy vihar miatt csak nagy ügygyel-bajjal, négy órai késedelem után tudták a foglyot szárazra szállitani. Éjfél után fél kettőkor egy hajó-hadnagy vezetése alatt egy tíz-evezős csónak indúlt el a «Caudan» nevű partőrző hajótól s az vette át Dreyfust a «Sfax»-ról. A parton csendőrök és egy század gyalogos voltak őrségül fölállitva. A kikötéskor Viguié, a rendőrség képviselője vette át a tisztektől a foglyot s kocsin vitette a csendőrök fődözete alatt a d'auray-i vasúti állomásra, a hol már egy külön vonat várt reá. Hajnali fél hat óra tájban a vonat megállott Rennestől mintegy harmadfél kilométernyire egy őrháznál. Dreyfust itt zárt bérkocsiba vezették s két rendőrbiztos közé ültették. Csak kevesen láthatták itt Dreyfust, mert a rendőrség nagy ügyességgel tudta félrevezetni a kiváncsiakat s mire híre terjedt, hogy Dreyfus megérkezett, már akkorára a katonai fogházba szállitották.

Dreyfus felesége már június 28-án, tehát két nappal férje megérkezése előtt Rennesben volt. Annyira bizik urának teljes fölmentésében, hogy magával vitte férjének azt az egyenruháját, melyet rangjától való megfosztatásakor viselt. Híre volt, hogy a rennesiek, a kik legtöbbnyire a Dreyfus-ellenes párt hívei, nem adtak lakást Dreyfusnénak sem vendégfogadóban, sem magánházban. Végre akadt egy jómódú öreg polgárnő, a ki fölajánlotta neki házát s most ott szállásol.

Dreyfusné fivérével, Hadamarddal s annak nejével érkezett Rennesbe. Megérkezése nem keltett nagyobb érdeklődést a csöndes breton városban. Sokkal nagyobb kiváncsisággal várták magát Dreyfust. Rennesbe az utolsó napokban igen sok párisi és külföldi ujságíró s mindenféle kiváncsi érkezett; ezek és a közbiztonság fóntartására kiküldött rendőrtisztviselők serege egész megváltoztatták a városka mindennapi, egyhangú életét.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A párisiak most az angol főváros előkelőjeit utánozzák, kik a nyarat Londonban, a telet falun vagy külföldön töltik, s igy Párisban az első rangú és mérvadó divattermekben csak úgy hemzseg a sok hölgy.

Valami újat, rendkívül szépet, vagy meglepőt a séta-, fogadó- vagy étterembe való toilettek-nél nem láttunk. Könnyű, virágos mustrájú franczia vagy japáni selyem, egyszínű nagyon vékony angol vagy belga posztók, ezek a legdivatosabb ruhakelmék. A szoknyák elől szűkek, hátul nagyon is hosszú, bő, redős uszálylyal. A bolero-derék többnyire csipkebetéttel van diszítve, az újjak szűkek, szintén csipkével szegélyezve. A csipkés selyem alsószoknyák helyett könnyű franczia fehér battisztból remek művű himzéssel diszített szoknyákat viselnek, mi a fényűzés emelkedését jelenti.

Miután a divat most az, hogy a hölgyek legfeljebb augusztus második felében keresik fel a tengeri fürdőket, nagyon valószínű, hogy akkorára már az őszi idény divatjai is elő fognak tűnni, melyekről aztán bővebb tudósítással szolgálhatok.

A színes szalmakalapok durva angol fonatból, leginkább amazon toll- és rózsadiszítéssel mindinkább előtérbe lépnek, de azért az egyszerű Canotier formájú, síma fekete vagy sötétkék szalaggal diszítve a hölgyvilág kedvencz kalapja.

Szövött hosszú vagy rövid selyemkeztyűt mai napság senki sem visel, ezzel együtt a legyező is kiment a divatból és legfeljebb szinházban látható.

Dreyfus.

DREYFUS FELSZÁLLÁSA A «SFAX» HAJÓRA.

A napernyők most is a ruha színével egyforma selyemből valók, fogantyújok drágakövekkel berakott aranygomb vagy kampó.

Czipők dolgában a fekete síma franczia Chevrotbőrből készült magas szárú, félmagas sarkú czipőké az elsőség.

Ékszert, karperecz, függő, vagy nyaklánczalakjában legfeljebb nagyobb estélyeken vagy szinházban viselnek.

Az auteuili versenyeknél nagy feltünést keltett az a sétaöltöny, melynek képét ide mellékelem. Elől szűk, hátul hosszú és bőredőnyű szoknya, bolero derékkal ezüstszürke posztóból. A derék, valamint a szoknya sötétvörös posztóval szegélyezve, fehér musselin nyakkendő csipke-szegélylyel. Színes szalma-kalap, piros rózsa-csokrokkal és fehér amazon tollal díszítve. *Alice.*

PETŐFI-ÜNNEP.

A nagy költő halálának félszázados fordulóját megülik országszerte. Az ünnep két főrésze július 30-ikán *Budapesten* és *Segesvártt* lesz. A Petőfi-társaság rendezi mindkét ünnepélyt, de hozzájárul több más egyesület is, s jelen lesz a kormány képviselője is.

A segesvári ünnepen *Jókai* nem vehet részt, mert gyöngélkedése miatt nem utazhat. Levélben értesítette erről a Petőfi-társaság alelnökét, *Bartók* Lajost, a kinek többi közt azt írta julius 7-ikén:

«Én pedig az napon idehaza fogom megülni Petőfi halálának évfordulóját, megírván egy nagy költeményt «Apotheosist», melyet a budai krisztinavárosi szinház díszelőadásán fognak elszavalni szép díszkiállítás mellett. Lehet, hogy magam is elszavalom a «Phantasmagóriát» Petőfiről, ez egészségi állapotomtól függ. Azért nagyon kérlek, hogy ne küldjetek engemet már sehova, mert én már, mint az Ezeregyéjszakai elátkozott princz, csak félig élek, félig kővé vagyok válva.»

A *Petőfi-társaság* július 11-ikén tanácskozott az országos ünnepről és az építendő Petőfi-házról, *Bartók* Lajos elnöklése mellett, ki melegen üdvözölte a jelen volt Jókait, s értesítette a tanácskozást, hogy *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkár a határozatokról értesítést kíván. Mint vendégek megjelentek: *Madarász* József orsz. képviselő, *Vészi* József, az ujságírók egyesületének elnöke és *Zseny* József a nemzeti szövetség képviseletében.

Jókai Mór a Bartók szavaira így válaszolt: «Köszönöm az üdvözletet, de nem örvendek teljes testi és szellemi épségnek. Ez Bartóktól csak poetica licentia. Ötven év előtt se voltam valami kiváló egészségű ember, hát még most. Petőfi ünneplésében legfőbb a Petőfi-ház. Ezt én görög stilusban épült csarnoknak képzelem, mint a Theseus-templom, a pesti Petőfi-szobor háta mögött, ha fér és ha a tanácstól megkapjuk a helyet. Ezért a helyért tudok lelkesülni, ez szép hely, olyan egy sincs több a városban. Egy pár tagot ki kell küldeni, hogy a magisztrátussal érintkezésbe lépjen. Míg a magisztrátus nem felel, addig ki se kell bocsátani a gyűjtésre szóló fölhivást. Most már nézzük az emlékünnepeket. Sok helyt rendeznek. A mező-berényiek is, hol Petőfi az utolsó magyarországi éjszakát töltötte, Orlai Petrich Soma házánál. A mező-berényiek jártak nálam s azt is mondták, hogy Petőfi az Orlai házánál elutazása előtt sok kéziratot rejtett el. Ezt a házat ki kellene kutatni. Ajánlom ezt a társaság figyelmébe. Mező-Berénybe én nem mehetek le, Segesvárra sem. Az öreg Todescoval szólva, nem vagyok én madár, hogy egyszerre két helyen legyek. De arra vállalkozom, hogy Budapesten július 30-án a Petőfi-szobornál beszédet mondok s este elmegyek a krisztinavárosi szinkör ünnepi előadására.»

A zajos éljenzéssel fogadott beszéd után *Bartók* Lajos kijelentette, hogy a Petőfi-ház helyéül esetleg az Erzsébet-téri kioszk térségét is alkalmasnak találná. A mi a fővárossal való érintkezést illeti, erről majd később határoznak. Ezután Jókai bemutatta «*Apotheozisát.*» Ebben a poétikus gondolatokban dús költeményben a szabadság nemtője hirdeti Petőfi dicsőségét. A szintér hátterében Petőfi érczszobra áll a Petőfi-házzal, a melyre rá van írva: «egyenlőség, szabadság, testvériség.» A házon szobrok, Petőfi kortársainak a szobrai: Arany, Tompa, Degré, Szendrey Julia, Vajda, Pálffy, stb. stb. A szabadság nemtője diadémmel a fején, rabbilincsekben áll az előtérben. Csillagfény ragyog az égen. A nemtő szavalás közben széttöri bilincseit, és Petőfi szobrához fordúlva felsorolja a kincseket, melyeket költészetének, lánglelkének, és sok más ezer vértanuéval együtt az ő vértanúhalálának is köszönhet a nemzet. Most kivilágosodik a szín s a dicsőítő sorok egy magasztos dithirambbal érnek véget.

Sok helyen szavalni fogják ezt az «Apotheozist» július 30-ikán, szinházakban s külön ünnepeken. Petőfi halálának napja július 31-ike ugyan, de mivel július 30-ika vasárnapra esik, ezt tűzték ki ünneplésre. Az «Apotheozist» a Petőfi társaság mindenhová elküldi, levélbeli egyszerű felszólításra.

SÉTA-ÖLTÖNY.

A tanácskozáson megállapították a Wlassics közoktatásügyi miniszterhez a Petőfi-ház érdekében intézendő emlékiratot és a segesvári, meg budapesti ünnep programmját. *Segesvárt* a csata színhelyén és Petőfi szobránál lesz az ünnep. A csatatéri ünnep 11 órakor kezdődik. *Bartók* fogja a megnyitó beszédet tartani; azután E. *Kovács* Gyula a kolozsvári nemzeti szinház művésze elszavalja Jókai «Apotheozisát», *Endrődi* Sándor, *Makai* Emil, *Pósa* Lajos, *Papp* Zoltán verseket olvasnak, míg *Bársony* István és *Rákosi* Viktor valami allegorikus, prózai dolgot fognak bemutatni, közben pedig az odavaló dalárda előadja id. *Abrányi* Kornél «Petőfi dalai» czímű ciklusát. Azután leteszik koszorúikat: az országgyűlés, a kormány, a vármegye Segesvár városa, az akadémia, a Kisfaludy-társaság, az írói körök, a nemzeti szövetség, stb. Ez a programm persze még nem végleges. Az ünnepre néhány ezer székely is bevonul Segesvárra. Az ünnepélyre külön meghívják Emich Gusztávot is, Petőfi művei első kiadójának fiát, az «Athenaeum» igazgatóját.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter is értesítette a rendezőbizottságot, hogy Segesvárra különvonatot bocsát rendelkezésére, mely július 29-én indul el a fővárosból és intézkedett, hogy Udvarhely felől négy különvonat szállítsa a székelyeket a segesvári csatatérre.

A *Petőfi-társaság* nevében Bartók Lajos alelnök, Bartha Miklós és Endrődi Sándor e hó 12-ikén nyújtották át *Wlassics* miniszternek a Segesvárott tartandó ünnepre a társaság meghivóját, valamint a Petőfi-ház létesítésének támogatására vonatkozó emlékiratot.

Wlassics örömmel fogadta a meghívást s kijelentette, a mint azt már a képviselőházban mondott beszédében is jelezte, hogy minden lehetőt elkövet ennek a kiváló jelentőségű nemzeti ünnepnek emelésére és hogy ő maga egészségi állapota miatt nem utazhatván Segesvárra, Zsilinszky Mihály államtitkár fogja ott a kormányt képviselni. A Petőfi-ház létesítésének eszméjéhez készséggel járul, és támogatásáról biztosította a küldöttséget. A közművelődési és irodalmi kérdésekről folyt érdekes társalgás közben Wlassics különösen kiemelte, hogy kulturpolitikai szempontból nagy fontosságú, hogy az irodalmi intézményeket is részesitsék olyan anyagi támogatásban, a minőben eddig csak a képzőművészetek részesülhettek. A küldöttség a Petőfi-társaság többi tagjával a délután tartott értekezleten közölte Wlassicsnak előttük tett kijelentéseit, és lelkesedéssel vették tudomásul.

Az ünnep megtartására országszerte folynak az előkészületek. A *budapesti egyetemi ifjúság* nem rendez külön ünnepélyt, hanem csatlakozik a Petőfi-társaság által rendezendő ünnepekhez. A kebelében alakult bizottság elhatározta, hogy a Petőfi-társaság elnökségével együtt köriratot intéz a főiskolák ifjúságához, hogy külön ünnepélyekkel is üljék meg Petőfi emlékét. A budapesti egyetemi ifjúság a segesvári és a budapesti ünnepélyekre egy-egy szónokot küld és a segesvári honvédemlékre s a budapesti Petőfi-szoborra díszes babérkoszorút helyez.

Mező-Berényben, honnan Petőfi barátja Orlai Petrich Soma szülőinek házában tartott pihenőt, mielőtt Erdélybe indult, szintén ünnepelnek. Jókai ép most arra hivatkozott, hogy e házban Petőfi-ereklyék után kellene kutatni. A ház mostani tulajdonosa, Berényi Ármin ügyvéd azt a fölvilágosítást adja, hogy az Orlai-család a hetvenes évek végén Pilisről Mező-Berénybe érkezvén, régi házukban a magukkal hozott s több helyen megjelzett spárgával a kamara északkeleti falán méregettek. A mikor ezzel elkészültek, a falnak egy részét kibontották s az üregből előszedték Petőfi odarejtett emlékeit: két verset, forradalmi kiáltványokat és egy karabélyt. Berényi nem hiszi, hogy a falban még több irat lenne.

A nagy költő szülőhelye, *Kis-Kőrös* természetesen szintén megüli a napot. *Debreczen* is, a hol a Csokonai-kör a rendező. Az ünnepély kiemelkedő

Széles Sándor fényképe után.

A VOLTA-KIÁLLÍTÁS COMÓBAN, LEÉGÉSE ELŐTT.

pontja annak a Batthyány-utczai háznak emléktáblával megjelölése, a melyben a költő legnagyobb családi boldogságát érte meg, a melyben Zoltán fia született. Ugyanekkor megkoszorúzzák Petőfinek a kollegium lépcsőházában álló szobrát is, a mely a budapesti Petőfi-szobor eredeti gipszmintája. *Aradon* a Kölcsey-egylet tart ünnepet, *Kassán* a Kazinczy-kör, mely a Felvidékhez is lelkesítő fölhivást intéz. A *nemzeti szövetségnek* ötven vidéki fiókja és százötven szervező-bizottsága ünnepélyt rendez a vidék nagyobb városaiban és ama helyeken, a melyekhez Petőfi életének valamely nevezetesebb mozzanata fűződik. — *Ugra* biharmegyei község sem feledheti, hogy Petőfi Erdélybe utazásakor egy éjt ott töltött, a református pap házánál szállt meg. Ezt a házat most emléktáblával akarják megjelölni.

A segesvári ünnepélyre, a képviselőház küldöttségével *Madarász József* is leutazik. A képviselőház köztiszteletben álló nesztorát a honfiui kegyelet érzésén kívül személyes visszaemlékezések is indítják erre az útra. A szabadságharcz két nagy alakja, *Bem* József és *Petőfi* Sándor, a Madarász lakásán ismerkedtek meg egymással.

A *hirlapirók* mindenik társasága és köre koszorút küld. Az *Otthon* budapesti írói kört Fenyő Sándor alelnök képviseli Segesvártt, a budapesti ünnepen pedig Brédy Sándor. A *budapesti ujságirók egyesülete* is gondoskodott a képviseltetésről.

A *régi honvédek* a dicső költő-bajtárs halálának napját szintén ünneppé teszik. Mindenütt részt vesznek az ünnepélyeken.

A *honvéd-egyletek* központi választmánya július 15-én, báró Podmaniczky Frigyes elnöklete alatt ülést tart, a melyen meg fogja állapítani az ünnepélyen való részvétel módozatait.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vidor Mór. *Pillanat. 1897—1899. Budapest.* Szerző eleven, csapongó lyrai tehetség, de még nagyon éretlen. Verseit zavarosan ontja, néha érzéssel néha üres szóáradással, sokszor nem törődve se a kifejezések szabatosságával, se az érzelemmel. Például a gyűjtemény első darabjában, mely előhang-féle akarna lenni s a kötet czímét viseli, többek közt ezt mondja:

«Lantom szerény. Nem bántja öt
Zaj, küzdelem . . . a lót;
De szerelem, a szív baja
Megrezgeti szivét.»

Hát a lantnak is van szive? Egy másik versében:

«Szememben a láng is alszik,
Csak úgy pislog hamujára.»

Hamuban pislogó lángról még lehetne beszélni, de hamura pislogó lángot még senki sem látott. Máskor meg azt kérdi: emlékszel-e még

«Az ölelésre, csókra . . . vágyra,
Emésztő, lázas fakadásra
Forró, tavaszi alkonyra?»

Igaz, van virágfakadás, de a kelevény is fölfakad, s van sok egyéb fakadás is; magában használni tehát a fakadást se nem helyes, se nem izléses dolog. A fakadással többször is van baja:

«Szeszélyes vagyok mint a felhő,
S párával terhelt őszi nap,
Ha ború száll a fakadásra,
Nem törik át a sugarak.»

Ezek csak szavak, értelem nélkül. De mond még furcsábbakat is:

«Arczának omló koronája
Elsimult égő keblemen».

Itt még azt sem tudja az olvasó, hogy «a holdnak habos sugará»-ról beszél-e, vagy a szép asszonyról, a kinek verseit szavalja. A kötet legnagyobb része szerelmi költeményekből áll, melyhez gyakran több köze van az érzékiségnek, mint a szívnek. Nehány gyönge német fordítással is találkozunk. Pár családias s nehány elbeszélő vers is van a kis kötetben, melyekből egy-két erőteljesebb hang is kicsendül. A kötetből mutatványul álljon itt a következő kis vers:

Moriamur.

Átláthatatlan köd borong a
Sugárban fürdő táj felett;
Felhő kiséri, vészes árnyék
Tavaszban játszó lelkemet.

Lüktet szivemnek forrósága,
Hevít olthatlan szenvedély,
S a vágyak derűs nappalában
Sötétség, bántó éj kisér.

A zöld lombokat vihar járja,
Megcsap a hűvös, őszi szél,
És kikeletnek virágzása
Nékem csak hervadást beszél.

Az Athenaeum Olvasótára legutolsó két kötetét eredeti regény foglalja el «*Van Isten*» czím alatt. Szerzője *Kupcsayné-Molnár* Julia, ki ezúttal tesz kisérletet írói tehetsége megpróbálására. A két-kötetes regényhez elég drámai anyagot talált, s a mint látszik, a drámai helyzetek, lélektani fejtegetések iránt sok vonzalommal is viseltetik. Egy férfi hőse a regénynek, a ki nőhódító, sivár lélek; nem közönséges rosz ember, hanem szivtelen. Végre azonban ő is talál egy szerető nőre, a ki különb, erősebb a többinél és a ki megboszúlja a többieket. Ezért czíme a regénynek: «Van Isten». Kupcsayné több bizonyítékát adja a regényben író tehetségének, az elbeszélés változatos hangjában, jellemzésben és nehány drámai jelenetben. Ára 1 frt.

Boldog családi élet. Irta *Bagossy* Bertalan. Tárgyát a szerző ügyesen dolgozza fel, minden oldalról sikeresen megvilágítja; és pedig nem szárazon, hanem ugy, hogy élvezetes olvasmánnyul szolgálhat. Nyelvezete is választékos, folyékony s magyaros. A diszes kiállításu könyv Gyulán Dobay Jánosnál jelent meg, ára 3 korona.

Modern misztikusok czimen Agrippa álnév alá rejtőző szerző 88 lapra terjedő könyvet írt. Ebben ismerteti Maurice Maesterlinek, Vernon Lee, Pierre Louys, Oscar Wilde és Josephin Peladan irodalmi működését, jobban mondva a franczia misztikus irodalmat. A könyv a Singer és Wolfner-czég kiadásában jelent meg.

M. tud. akadémiai füzetek. A Magyar Tudományos Akadémia nyelvtudományi bizottságának folyóiratából, a «*Nyelvtudományi közleményekből*» (szerkeszti Szinnyei József) megjelent a juniusi füzet. Munkácsi Bernát kezd benne értekezést «A vogul nép ősi hitvilága» czimen, Szilasi Móricz folytatja a cseremisz szótárt. Ezenkívül Margalits Ede, Kicska Emil és Petz Gedeon irtak a füzetbe, melynek ára 75 krajczár. — Az Akadémián tartott értekezésekből megjelentek: «*Chronologiai megállapitások hazánk XI. és XII. századi történeteihez*», Mátyás Flóriántól, (ára 45 krajczár.) «*Megyei önkormányzatunk keletkezése*», székfoglaló értekezés Tagányi Károlytól; ára 20 krajczár.

A Lampel-féle könyvkereskedés kiadványai. A Lampel-féle (Wodianer és fiai) könyvkereskedésben megjelentek:

A pesti müvelt társalgó. Hetedik átdolgozott s bővített kiadás. Az 500 oldalas kemény kötésű könyv ára 1 frt 20 kr. — *Legújabb és legteljesebb levelező, önügyvéd, házititkár,* irta Kassay Adolf; harmadik kiadás. Ára fűzve 1 forint, kötve 1 forint 20 krajczár. — Az «*Iparosok Olvasótára*» czimű füzetes vállalatban pedig újabban a következők hagyták el a sajtót: *Románia gazdasági és néprajzi leirása,* magyar iparosok részére irta: Strausz Adolf. A Balkán államokat jól ismerő iró azt adja elő tanulságosan, hogy a sokáig hátramaradt Románia pár évtized alatt mily erőfeszítéseket tett művelődési és gazdasági élete fejlesztésére. Ára 60 krajczár. *Hasznos olvasmányok,* ismeretterjesztő czikkek gyűjteménye. Ára 60 kr. *Az ipar történetéből,* irta: Csizik Gyula. Ára 30 kr. *Az iparos kincses könyve,* tudnivalók az ipar egyes ágainak köréből, szerkesztette dr. Hankó Vilmos, ki jó tanácsokat foglalt össze, a melyekre az iparosoknak munkaközben lépten-nyomon szükségök van. Ára 30 kr.

Halászati folyóirat. *Darányi* földmívelési miniszter, a ki hazánk halászati érdekeinek emelésére ujabb időben különösen nagy gondot fordít, elhatározta, hogy halászati folyóiratot indít meg, *Lendl* Adolfnak «*A Természet*» czimű állattani és vadászati folyóiratával kapcsolatban. «A Természet» előfizetői a halászati lapot díjtalanul fogják ez év szeptember 1-től kapni. *Landgraf* János orsz. halászati felügyelő vállalta el a halászati folyóirat szerkesztését.

Velasquez-kiállítás az országos képtárban. Az országos képtár folytatja az időszakonként való kiállitások rendezését, nagy mesterek müveiről készült fényképekből és metszetekből. Most a nagy spanyol mester, *Velasquez* müveiből állít össze gyűjteményt a művész születése háromszázados évfordulójának emlékére. A kiállítás nagyrészt fotografiákból fog állani, egyrészt pedig azokból a másolatokból, melyeket *Balló* Ede készített Madridban Velasquez eredeti festményeiről. A kiállításhoz *Térey* Gábor dr., az országos képtár őre, a művész életrajzával ellátott részletes katalógust készít.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Gróf Zichy Jenő múzeuma. Zichy Jenő gróf, ki magyar őstörténelmi kutatásait csak az imént fejezte be, visszatérve második ázsiai utjából, múzeumot épít, melyben családi műkincseit fogja kiállítani azokkal a néprajzi gyűjteményekkel együtt, melyeket külföldi utjaiban szerzett. A gróf a palota tervét már el is készíttette s fölépítéséhez azonnal hozzáfogat, a mint az építési engedélyt megkapta. Az új múzeum a Rózsa-utczában lesz, a gróf palotája mellett, a melylyel belül össze lesz kötve egy folyosó által. Főhomlokzata a Szekfű-utczára néz, ott lesz a főkapu, díszes lépcsőházzal. Lesz benne külön művészeti, régészeti, néprajzi és iparművészeti osztály, valamint gazdag könyvtár és képtár is. A képtár 4—500 festményből áll, melyek között képviselve van a klasszikus művészet minden korszaka. Kiváló nevezetességei egy-egy Michel Angelo, Tintoretto, Tizian, Dürer, Kupeczky és Mányoky kép. Lesz a múzeumban fegyvergyűjtemény, számos iparművészeti remekmű. A múzeumot a gróf megnyitja a nagyközönség számára is, mely azt hetenkint három napon át megnézheti. Gróf Zichy Jenő édes atyjától is, néhai gróf Zichy Edmundtól, ki a legelső műértők közé tartozott, ritka becsű és nagy számú műkincseket örökölt.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület igazgató-választmánya *Gyulafehérvár* város közönségének meghivására az egyesület XV. közgyülését szeptember 17-ikén Gyulafehérvártt határozta megtartani.

MI UJSÁG?

A törvényhozás szünetelése. Az országgyülés mind a két háza e hó 12-ikén tartotta a nyári szünet előtti utolsó ülését. Hosszabb és viszontagságosabb ülésszaka még nem volt a magyar parlamentnek. De az új kormány beköszöntésével gyors és nevezetes munka kezdődött, s a gazdasági kiegyezést is törvénybe igtatta az országgyülés. Most harmadfél havi törvényhozási szünet következik szeptember 28-ikáig. A képviselők pedig a kalászoktól rengő rónákra siettek az aratáshoz. Most a kasza pengése a legszebb beszéd, s hála Istennek, van is mit beszélnie. A miniszterek pihenni térnek. *Széll* Kálmán rátóti birtokára ment, de ő nem vonulhat vissza hosszabb időre, gyakran eljön a fővárosba, hogy a miniszterelnöki és belügyminiszteri ügyeket elintézze. Hir szerint elmegy e hó végén a *Beszkidekre* is, a ruthének közé *Darányi* Ignácz földmívelésügyi miniszterrel, a ki a szegény ruthén nép érdekében indított meg nagyon üdvös cselekvést. Az út rendkívül fáradságos, a mennyiben a kirándulás három napja alatt másfél napot lóháton kell tölteni. A miniszteret ez érdekes kiránduláson több főrendiházi tag és képviselő fogja kisérni. A ruthének már értesültek a miniszterek érkezéséről és nagy előkészületeket tesznek jóltevőik fogadására. — *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter már elutazott családjával Fenyőházára. *Darányi* földmívelésügyi miniszter a nyár nagy részét Ostendeben tölti. *Fejérváry* Géza báró honvédelmi miniszter és *Cseh* Ervin horvát miniszter Karlsbadban nyaralnak. *Lukács* László pénzügyminiszter valószinüleg Erdélybe megy. Még Budapesten van *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi és *Plósz* Sándor igazságügyi miniszter. Ők a miniszterium új tagjai lévén, még mindig sok dologgal vannak elfoglalva, de valószinüleg néhány nap múlva ők is megszabadulnak.

Erzsébet királyné emlékezete. A magyar hölgyek a mult évben gyűjtést indítottak, hogy Erzsébet királynénak a bécsi kapuczinus-templom kriptájában elhelyezett koporsójára érczkoszorút tehessenek le. A király is megengedte a koszorú elhelyezését. A hölgybizottság a koszorú mintázásával Zala György szobrászt bizta meg, a ki több izben járt Bécsben és az udvarnál engedélyt nyert arra, hogy a koszorú helyett valóságos műemléket készíthessen a felséges asszony szárkofágja mellé. Ez az emlék most készült el agyagban. A királyasszony keresztjére a bánkódó fájdalmas szüz hajlik. A kereszt egyik felén dús babérlomb van és a másik felén pálmaág. A kereszt előtt van a térdeplő és rajta nyitott imakönyv, abba a királyné imádsága vésve. Nem sokára bronzba öntik s úgy helyezik el a királyné és Rudolf trónörökös koporsói közé. — *Bártfán* is emléket állítottak a néhai királynénak. Az orvosforrás oszlopcsarnokában emlékoszlopot emeltek, belé falazták azt az ivópoharat, a melyből Erzsébet királyné ott időzésekor a bártfai gyógyforrás vizét itta.

A pohárnak különben érdekes története van. A mikor a királyné Bártfára hajtatott a vasuttól, a kut mellett megállította kocsiját és vizet kért. A kiséret és a fogadást rendező urak zavarba jöttek. Előkészítettek ugyan szép ezüstös serleget, hogy ezüsttálczán szolgálják föl a vasas vizet, de arra nem számitottak, hogy a felséges asszony rögtön, a vasuttól jövet, minden pihenő és átöltözködés nélkül megkezdi kúráját. Az előkészületek tehát kárba vesztek; a szomszédos czukrászatból sietve hoztak egy egyszerü üvegpoharat, a melyből a királyné azután naponta itta a forrásvizet. Ezt a poharat falazták be az obeliszkbe. Feliratos tábla szól a boldogtalan királyasszony bártfai tartózkodásáról.

Pantheon a Gellért-hegyen. A Gellért-hegyi czitadellát már véglegesen átvette a főváros hatósága, de még nem birták eldönteni, hogy mivé alakítsák át. Több vidéki törvényhatóság az országgyülést arra kérte, hogy Pantheont építsen a czitadella helyébe. A kormány a kérelmeket megküldötte a fővárosnak, mert a város, mint tulajdonos dönti el a czitadella jövő sorsát. A tanács hosszan vitatta, hogy mit csináljanak a czitadellával, átengedjék-e Pantheon czéljára? Nem tudtak megállapodni s végre is utasították az illetékes ügyosztályt, hogy szeptemberben tegyen javaslatot s akkor újra tárgyalják a dolgot.

VOLTA SZOBRA A MAUZOLEUMBAN.

VOLTA SÁNDOR.

Széles Sándor fényképe után.

ÜNNEPÉLY A VOLTA MAUZOLEUMÁNÁL.

Szobrok a vidéken. A *kis-jenői* polgárság szobrot emel a tragikus véget ért *László* főherczeg emlékére, s a László főherczegről elnevezett téren fogják felállítani. A szobor-leleplezés augusztus hó végén lesz. A szoborbizottság az ünnepélyre meghivta József főherczeg családját, valamint az ország több előkelőségét. — *Selmeczbánya* városa *honvédszobrot* állít a szabadságharcz emlékére. Tóth András debreczeni szobrász már elkészítette a nagy mintát, mely másfél életnagyságban csatatüzbe induló honvédet ábrázol magasra tartott lobogóval. A szobrot Budapesten még a nyáron érczbe öntik és őszszel leplezik le Selmeczbánya egyik legszebb terén. — *Hajdu-Böszörmény* városában már évekkel ezelőtt bizottság alakult, hogy a hat hajduváros közös költségen szobrot emeljen a hajduság legnagyobb jóltevőjének, *Bocskai* Istvánnak. A bizottság most lépéseket tett, hogy a böszörményi szobor mása legyen a Budapesten fejedelmi költségen felállítandó Bocskai-szobornak. E czélból érintkezésbe lépett Holló Barnabással, ki a budapesti Bocskai-szobor alkotásával van megbizva. Ha a többi hajduváros az eddiginél nagyobb lelkesedéssel karolja fel az eszmét, úgy rövid idő múlva diszíteni fogja Böszörmény főterét Bocskai érczalakja. — *Szolnokon* pár év előtt Magyary Gyula szolnoki községi tanitó azt az eszmét pendítette meg, hogy *Szolnok* város közönsége, *Verseghy* Ferencznek, a jeles költőnek, nyelvésznek és tudósnak szülőházát emléktáblával jelölje meg. Már több száz forint van gyümölcsözőleg elhelyezve «Verseghy-emlék» czímen a szolnoki takarékpénztáraknál, úgy hogy a gyűjtés eredménye nem emléktábla, hanem szobor alakjában fogja hirdetni szülővárosában Verseghy Ferencz emlékét.

Az országos képtár új őre. A közoktatásügyi miniszter dr. *Nyári* Sándort, az országos képtár eddigi segédőrét, képtárőrré nevezte ki. Dr. Nyári Sándor mint műkritikus is buzgó munkásságot fejt ki, s munkásságát a «Vasárnapi Ujság» olvasói is jól ismerik a képzőművészet mestereiről és nevezetes alkotásaikról irott, s általában a műtörténelemre vonatkozó dolgozataiból.

Egy franczia államférfiú és Bertha Sándor. A párisi világkiállítás magyar kormánybiztossága megbizta Párisban élő hazánkfiát, *Bertha* Sándort, működjék közre ő is a franczia sajtóval való érintkezés utján a magyar-franczia kapcsolat előmozditásán. Bertha Sándor, a ki a magyar viszonyok valódi állásának ismertetésével eddig is nagy szolgálatokat tett Magyarországnak, elfogadta a megbizatást. Ez alkalomból *Freycinet* volt franczia hadügyminiszter, a kit a magyar tudományos akadémia múlt májusban külföldi tagjának választott, üdvözlő levelet intézett Bertha Sándorhoz. Nagy elismeréssel beszél Bertha működéséről, arról, hogy a magyar irodalmat és állapotokat Franczia ország gal megismertetni törekszik és külön megemlékezik arról a franczia czikkről, melyet Deákról és Kossuthról írt. A franczia államférfiú érdekes leveléből közöljük a következőket:

«Deákról és Kossuthról írt czikkét természetesen olvastam. A czikk nagyon érdekelt és ha elutazásom előtt szerencsém lett volna önt látni, őszintén gratuláltam volna hozzá. Ez a czikk kiterjedt és alapos tanulmány, a mely csodálatra méltóan megérteti ennek a két nagy magyar hazafinak a szereplését. Üdvözlöm önt ama megbizatás alkalmából, melylyel a magyar kormánybiztosság a franczia sajtóra nézve felruházta. Jobb vála-ztást valóban nem tehettek volna.»

Ötven éves tanítói jubileum. Békés-Szent-Andrásról irják nekünk: Szép és megható ünnepélyt rendeztek *Zih* Károly békés-szent-andrási református néptanítónak ismerősei, barátai, kartársai tanítóskodásának ötvenedik évfordulóján.

Az egyházi előljáróság diszülést tartott, mely alkalommal az ünnepeltnek érdemeit jegyzőkönyvbe igtatták. Megjelent ez ünnepélyen a békésmegyei általános tanító-egylet küldöttsége az egyesületi elnök vezetése alatt, megjelentek a szarvasi. öcsödi és a helybeli tanítók, kik mindnyájan szivélyesen üdvözölték agg pályatársukat, megjelent az egész értelmiség a helybeli római katholikus plébános vezetése alatt. Régi tanítványai az iskola termében üdvözölték régi jó tanítójukat; az ország minden részéből pedig száznál több üdvözlő irat érkezett. Az ünnepelt néptanító barátai kinyomatták életrajzát, s ebből az életrajzból látható, hogy ő nemcsak mint tanító, de mint népies és tanügyi iró is érdemeket szerzett. Az ünnepélyt a népkörben 110 teritékü közvacsora fejezte be.

Táviratozás drót nélkül. *Fiumében* julius 7-én *Schöffer* pólai mérnök bemutatta a drót nélküli táviratozás találmányát Fiume, Abbazia és Póla között körülbelül 61 kilométer távolságra. A próba meghivott szakférfiak előtt kitünően sikerült. Említést érdemel, hogy a föltaláló Marconi eddigi kisérletei 51 kilométerre történtek.

Napégetés, szeplő, májfolt ellen évek óta legjobb sikerrel használtatik a *Juno* kenőcs. Bővebb felvilágositást ad *Bantler* Ödön szt. Miklós gyógyszertára Temesvárott.

HALÁLOZÁSOK.

ALEXANDROVICS GYÖRGY orosz trónörökös nagyherczeg, a czár öcscse meghalt július 10 ikén Abbas-Tumanban, hol a beteges fiatalember rendesen tartózkodott. Tudományos és szelid lelkű ember volt, ki sokat tanult. A tüdővész már régebben mutatkozott nála s azért a katonai szolgálatoktól is vissza kellett vonúlnia. Másodszülött fia III. Sándor czárnak és Mária Fedorovna czárnénak. Zarskoje-Zelóban született 1871-ben s most 29-ik életévében volt. Ismételten szüksége volt arra, hogy enyhébb ég alá menjen. Édes anyja, az anya czárné, ki igen szerette, több izben elkisérte. Mikor III. Sándor czár Livádiában meghalt, betegen volt mellette az ifjú nagyherczeg. Anyja ezután csakhamar a Rivierára vitte. Meglátogatta a kaukázusi Abbas-Tumanban is, a hol az enyhe éghajlat miatt tartózkodott. Tengerészeti tanulmányokat végzett s egyéb méltóságai mellett sorhajó-hadnagy volt. II. Miklós czár manifesztumban adta tudtul népeinek öcscse, a trónörökös halálát, s tudatta, hogy a trónöröködés törvény szerint Alexandrovics Mihály nagyherczegre, III. Sándor néhai czár harmadik és 21 éves fiára szállt. De ez is gyönge testalkatú, s Oroszországban általában Vladimir nagyherczeget, a czár 52 éves nagybátyját tekintik trónörökösnek, föltéve, hogy Miklós czárnak fiugyermeke nem születik.

TÜRR ISTVÁNNÉ, született Bonaparte-Wyse Etelka herczegnő meghalt július 8-ikán. Berck sur Mer franczia fürdőhelyen. A vitéz Türr István tábornok igen nagy számú tisztelői mély részvéttel osztoznak a gyászban. Az elhunyt finom míveltségű, szellemes, előkelő hölgyet a régibb budapesti társaság is jól ismerte, mert három évtized előtt hoszszabban lakott a magyar fővárosban. Az elhunyt III. Napoleon unokahuga volt, s Türr tábornok mint Viktor Emánuel hadsegéde 1861 szeptember 10-én vezette oltárhoz Mantuában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: SIMAY LUKÁCS volt 1848/49-iki honvédhuszár kapitány, 84 éves korában Csanád-Apácza községben. Elhunytát kiterjedt rokonság gyászolja. — Dr. KAUFMANN DÁVID, a budapesti rabbiképző-intézet tanára, 47 éves korában, Karlsbadban. Számos vallás-bölcseleti munkával gyarapította a zsidó vallásos irodalmat. Ezenkívül sok rövidebb czikket írt napilapokba és folyóiratokba. Holttestét Karlsbadból Budapestre szállították. — TSCHEUKE EMIL, a Ganz és társa-féle waggongyár igazgatója, 66 éves korában, Budapesten. — Szilágyi TRÁGER KÁROLY, adóhivatali pénztárnok, 74 éves korában, Zilahon. — EISSEN MANÓ, ügyvéd, Csanádmegye volt főügyésze, Nyitramegye és Nyitra város törvényhatósági bizottságainak tagja, felső köröskényi földbirtokos, Felső-Köröskényen, életének 58. évében, s Budapesten helyezték örök nyugalomra. — SZABÓ ELEK, Berettyó-Ujfalu község jegyzője, 52 éves korában. — HELTAI J. HENRIK, kir. járásbirósági tisztviselő, 33 éves korában, Esztergomban. — LINK JÓZSEF, 58 éves, Veszprémben. — Dályai VASS TAMÁS, a maros-vásárhelyi ref. egyházközség első lelkésze, iskolaszéki elnök, zsinati és egyházkerületi képviselő, a «Kemény Zsigmond irodalmi társaság» alelnöke, 61 éves korában, Maros-Vásárhelytt. Harminczhárom éven át működött a lelkészi pályán s ebből az időből huszonhét évet töltött a maros-vásárhelyi egyházközség szolgálatában. — Felső-kubini KUBINYI BERTALAN, Liptóvármegye törvényhatósági bizottsági tagja, 70 éves korában, Liptó-Bertalanfalván. — FALICZKY VIKTOR, Biharmegye főlevéltárnoka, 76 éves, Nagy-Váradon. — SÁRGAY ANTAL, kegyes tanítórendi áldozópap, főgimnáziumi tanár, 48 éves korában, Kecskeméten.

NAGY ISTVÁNNÉ, született Vörös Lilla, a szokolyai református lelkipásztor fiatal neje, 19 éves, Budapesten a Vörös-Kereszt-kórházban s holttestét Váczra szállították, hol atyja, Vörös Károly, ref. lelkész. — Özvegy id. SZÁNTÓ GERGELYNÉ, született Koronkai Erdős Katalin, 75-ik évében, Maros-Vásárhelyen. — F. VARGA LAJOSNÉ, Karácsony Ágnes, 40-ik évében, Majtison. — CSIKY LAJOSNÉ, született Bészler Anna, Debreczenben, 37 éves korában. — NÁDORY NÁNDORNÉ, született Gelmi Giacomina, műszaki tanácsos neje, Abbaziában, 54 éves korában, s nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra Budapesten. — HOHLFELD LAJOSNÉ, született Müller Franciska, a margitszigeti gyógyfürdő felügyelőjének neje, 49-ik évében. — Özvegy SCHWARCZ MÁRTONNÉ, született Schweiger Teréz, 65 éves korában, Budapesten.

Szerkesztői mondanivalók.

A sötét titok. Elbeszélés. Sok jó oldala van a dolgozatnak, de a részek összefüggése laza, hiányzik a kerekdedség. A vége legkevésbbé sikerült, hiszen tulajdonkép itt várná még az olvasó a bonyodalom megoldását, midőn e helyett egyszerre csak bevégződik, az olvasóra bízva, hogy találja ki a továbbiakat.

Petőfi. Közölni fogjuk.

Igazságszolgáltatás. Elmélkedés. Elég szépen van megirva, de semmi újat, vagy olyasmit, a mi az olvasó érdeklődését felkölthetné, nem mond.

A vadleány. A szép költői leirás és gyakorlott verselés dicséretet érdemel benne; de nagyon el van nyújtva s a meseszövésnek is vannak fogyatkozásai. Minden versszakban az utolsó sor ismétlését sem tartjuk szerencsés kisérletnek. Helyén volna ez rövid lyrai versben, de hosszú elbeszélésben fárasztó.

Nyári bolyongás. Népdalok. Figyelemreméltók, de lapunk mértékét nem ütik meg egészen.

SAKKJÁTÉK.

2123. számu feladvány. Erlin K.-tól.

(II. dijat nyert feladvány.)

SÖTÉT.

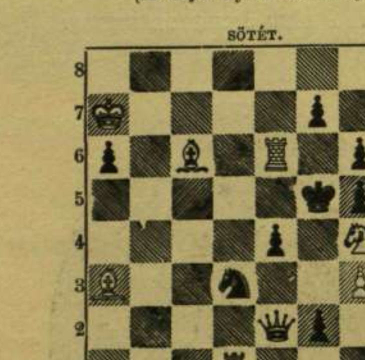

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2106. sz. feladvány megfejtése. Mackenzie A. F.-től.

(*g5*-ön sötét gyalog áll)

Világos.	*Sötét.*	*Világos.* a.	*Sötét.*
1. Vh8—h3	g5—g4 (a)	1. ...	f3—f2 (b)
2. Vh3—h6	t. sz.	2. Vh3—g3 : stb.	
3. H v. B mat.			
b.		c.	
1. ...	Kd4—c5 : (c)	1. ...	Kd4—e3
2. Hf6—d7 †	Kc5—d6 :	2. Hf6—d5 † stb.	
3. Fg7—e5 mat.			

A 2107. sz. feladvány megfejtése. Michéls F.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.* a.	*Sötét.*
1. He2—f4	d6—e5 (a)	1. ...	Kd6—c5 (b)
2. Vb7—c7 †	t. sz.	2. Hg3—f5 stb.	
3. Hg3—e4—f5 mat.			
Világos. b	*Sötét.*		
1. ...	e4—e3		
2. Hg3—e2 stb.			

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh D. — *Lipótvárott:* Hoffbauer A. — *Agárdon:* Gáll Mihály. — *A pesti sakk-kör.*

Legjobb Sakkönyv: *Márki István* A sakkjáték tankönyve. Mintajátszmákkal, cselfogásokkal stb. Második kiadás. Kötve 2 frt 40 kr. (Athenaeum kiadása).

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 25-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Az igazság pecsétje az egyszerűség.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-uteza 9.

A KRONDORFI SAVANYUVIZ az előkelő világ asztali vize.

Régi származású viszketeg bármilyen sömör, bőrkiütések, test-, kéz- és lábizzadás ellen orvosilag ajánltatik a valódi Erényi-féle «**Ichtiol-Salicil**», mely ezen bajokat a test bármely részén alaposan gyógyitja. Használati utasitással ára 3 korona. 8178

Makacs csuz, köszvény, derékfájás, nyilalás, hasogatás, szurás, szaggatás, máj-, lép- és gyomordaganatok ellen csak egy üveg valódi Erényi-féle **NERVIN-t** vegyen, mely ezen bajokat gyökeresen gyógyitja. Ára használati utasitással 80 kr. Postán szétküldi: **Erényi Béla** gyógyszertára **Szabadszállás 6.** (Pest megye).
Főraktárak: **Török József,** Király-utcza 12. sz. **Dr. Budai Emil,** Városháztéri gyógytár.

Czimbalmok.
Legujabb erős aczél szerkezettel, remek szép hanggal részlet fizetésre is kaphatók. — Mindennemű hangszerek u. m. hegedű, fuvola, harmonika stb.
Képes árjegyzéket kivánatra ingyen küldök.

Mogyoróssy Gyula
magyar hangszer-ipar telepe 8212
BUDAPEST, VIII. ker, Kerepesi-út 71.

Győr szab. kir. város
önálló felső kereskedelmi iskolája
kereskedelmi akadémia
az 1899/900. iskolai évben nyitja meg
felső (harmadik) osztályát
és ekkor foglalja el a modern oktatásügy követelményei szerint készült uj épületét.
Az intézet, — mely egyenlő rangu és hasonló képesitőt ad, mint bármely hazai vagy külföldi kereskedelmi akadémia, — biztositja végzett növendékei az egyévi önkéntesség kedvezményét és qualifikál a keresk. életpálya minden ágazatára, nemkülönben az 1882. évi, a tisztviselők minősitéséről szóló I. t.-cz. által a keresk. akadémiát végzett tanulóknak biztositott életpályákra.
Bővebb felvilágositást készséggel ad 8299
Az intézet igazgatósága.

7805 A ki (eskór-, görcsök- és más ideges állapotokban) szenved, kérjen arról szóló füzeteket. Kivánatra ingyen és bérmentve megküldi a *Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

HÖLGYEIM! Nem kell az arczbőrt elhanyagolni, hanem mielőtt szél vagy napsugarak a szeplőt vagy más tisztátlan foltokat előidéznék, használják a **Mille Fleurs Crêmet.** Próba tégely 50 kr, hozzávaló könyvecskével, szappan 40 kr. Poudre fehér v. rózsaszin 1 doboz 60 kr. Nem eléggé ajánlhatom hölgyeinknek **homlok kötőmet,** mely a legrövidebb idő alatt a ránczokat a homlokról tökéletesen kisimitja, nappal vagy éjjel alkalmazható; darabja utasitással 1 frt 50 kr. **Biztos eredmény** és czikkeim ártatlanságáért kezeskedem. Utánvét mellett küldöm, MANDL IDA Budapesten, Bethlen-utcza 12.c. 8227

Henneberg selyem
fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krajczárig méterenként — sima, csikos, koczkázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb.)
Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállitva
Minták póstafordultával.
Magyar levelezés. — Svájczba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.
HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben (cs. és kir. udvari szállitó).
8029
csak akkor valódi ha közvetlen gyáraimból rendelik

Vérszegények és lábbadozók vassal igyanak
Serravallo Chinabort ½ liter ára 1 frt 20 kr. 1/1 liter ára 2 frt 20 kr.
Készitő Serravallo gyógyszerész Triesztben.
Pompás izü, a miért a gyermekek is igen szivesen iszszák. Sokszor kitüntették, Minden gyógyszertárban kapni.

A női szépség fentartására és emelésére a legkitünőbb szer:
Cornélia-arczkenőcs
(törvény által védve). 7706
mely az arcznak üde, meglepően tiszta fiatalos szint kölcsönöz a mit **semmi más szerrel elérni nem lehet.** Kitünő szer: májfoltok, szeplők, pattanások, pörsenések (mitesser), tulvörös arcz és a bőr minden tisztátlansága ellen, a sárga vagy barna arczbőrt vakitó fehérré teszi. **Egy kis tégely ára 1 korona. Egy nagy tégely ára 2 korona.** — Ezen közkedvelt szer kapható:
LESZKOVÁCZ MILETA
„KORONA“ czimü gyógyszertárában Ó-Verbászon (Bácska), 150.
Postai megrendeléseknél finom **pouderek, szappanok és illatszerek** hozzácsomagolásra ajánltatnak.
Viszonteladók kerestetnek.
Főraktárak Budapesten: Török József gyógyszertára, Király utcza 12. és dr. Egger Leo gyógyszertárában Váczi-körut 17.
!! Utánzásoktól óvakodjunk !! Csak Leszkovácz által készitett kenőcs a valódi!

50 év óta közkedveltségnek örvendenek **köhöges, rekedtség, torok és lélegzési szervek müködési zavarainál a kitünőnek bizonyult**
EGGER-féle MELLPASZTILLÁK
(1 doboz 50 kr. és 1 frt. Próbadoboz 25 kr.) Bérmentesités 20 kr. — A gyomor rendetlen müködésénél radikális hatásunak bizonyultak
EGGER szódapasztillái
(1 doboz 30 kr). Bérmentesités 20 kr. Mindkét szer kapható minden gyógytárban. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon. **Nádor gyógysz. Budapest, Váczi-körut 17.**

A női szépsé

(az ideális szépség) egyik legnagyobb és leghathatósabb kincsét egyedül a
Blaha Lujza pipere créme
képezi, mert ez teljesen **ártalmatlan** és **zsirmentes,** miért is **nappali használatra,** estélyre, szinházba sétára menés előtt a **legalkalmasabb.** Kiváló jóságát legjobban igazolja az, hogy Br. Splényiné: Blaha Lujza ünnepelt nagy művésznőnknek kedvencz pipere szere. — 1 tégely 1 frt 20 kr., hozzá Blaha Lujza arczpor (crem, fehér rózsaszinben) 1 doboz 80 kr, és szappan 1 drb 50 kr. Eredeti minőségben kapható közvetlen a készitőnél: 8004
Dévai SZOLLOSY ISTVAN, gyógyszerésznél **Budapest, I. ker., Krisztina-körut 32.** a ki postán titoktartás mellett is azonnal megküldi használati utasitással. Raktár: **Török József** gyógytár, «**Opera**» gyógytár.

Hölgyeknek és uraknak
kiket **szép és telt testidomok** érdekelnek, ártalmatlan és **biztos szert** ajánlok a **soványság ellen.** (Egy hét alatt 10 font gyarapodás.) E szertől egyszersmind **igen szép, üde** és
rózsás bőr
nyerhető, **az emésztést is elősegiti** és feltünően **erősitőleg hat testre és szellemre.** Hatás már egyszeri használatra. Orvosi rend. szerint. Nem szédelgés. **Jótállás.** 2 márkáért levélbélyegekben vagy utánvéttel szállitja a **Hygien, Institut**
D. Franz Steiner,
Leipzig 43. Poststr.

A már 45 év óta dicséretreméltólag ismert, a m. kir. egészségügyi hatóság által jónak talált és engedélyezett 8201
dr. SPITZER-féle
arcztisztitó kenőcs szeplő, himlőhely, sömör, májfoltok, fakadékok forrósági persenések, orrvörösség és minden egyéb arczvirágzások ellen, valamint a
dr. SPITZER-féle
bőrszépitő szappan mely arczkenőcscsel a használati utasitás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézést kölcsönöz.
Egy nagy tégely arczkenőcs ára 80 kr., kisebb 50 kr., szappan 50 kr. Utánzásoktól óvakodjunk! Csak **Krajcsovics** által **Vukováron** készitett kenőcs valódi. Minden tégelyen **Krajcsovics,** a készitő arczképe látható.
Budapest, Király-utcza 12. sz. Török J. gyógyszertára.

Szépség és egészség.
Korunk fõnyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a **vasas chinabor** 1 üveg 1 frt 20 kr, 5 üveg franko küldve 6 frt. Sherryvel van készitve és minden hasonnevü készitmények között a legtöbb chinaaljat és vasat tartalmazza.
Kinek van szeplője? vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a **világhirű Serail arczkenőcshöz,** mely nem csak eltávolit mindenféle bőrtisztátlanságot, hanem az **arczbőrt vakitó fehérré, tisztává és üdévé teszi. 1 Tégely ára 70 kr. Arczpor hozzá 3 szinben 70 kr. Postán franko küldve 1 frt 5 kr. Szappan hozzá 1 drb 30 kr.**
Ezrek mennek Carlsbadba hogy rossz gyomrukat kireparálják és ujra jól emészszenek pedig ezt a czélt otthon kényelemben, kevés költséggel elérik **PEPSIN-BOR** használata által, mely az ételt megemészteni segiti és a gyomrot rövid idön tökéletesen helyreállitja a *Casgara Sagrada-bor* kitünő enyhe hatásu hashajtó és vértisztitó szer. *Nem keserű!* Minden ilynemű készitmény közt a legjobb. Az ezredéves országos kiállitáson jó hatásáért kitüntetve. **1 üveg ára 1 frt 20 kr. 5 üveg franko küldve 6 forint.**
Kipróbált gyógyszerek. Kitünő kozmetikum.
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész **Aradon.** 8133
Kapható Budapesten: Török József gyógysz., arnál és minden magyarországi gyógyszertárban.

Budapesti Rőser tanintézet.
Alapittatott 1853-ban. — Tánulók száma 15,024.
3 osztályu **felső kereskedelmi iskola.** A kereskedelmi akadémiákkal teljesen egyenrangu. Bizonyitványai az **egy éves önkéntességre** jogositanak.
4 osztályu polgári iskola Bizonyitványai állami érvényesek.
Nevelő internatus. Benlakó növendékek részére.
Beiratás: augusztus 30-tól szept. 5-éig. Értesitést küld: 8298
RŐSER JÁNOS igazgató-tulajdonos.
BUDAPEST, VI. ker., Aradi-utcza 10. szám.

CHOCOLAT MENIER
A világ legnagyobb gyára. Naponkinti eladás **50,000 kilo.** Kapható minden füszer- és csemege-kereskedésben és czukrászdában. 7909

Fényképfölvételek
műteremben és házon kivül, épületek, tájképek, interieurök, gyártelepek, állatok stb. **Sokszorositó műintézet.** Tervek sokszorositása, photolitografia-, autografia-, litografia- és fénymásolati uton, ugyszintén czinkografiai munkálatok jutányos árban elvállaltatnak
KLÖSZ GYÖRGY
udv. fényképészeti műintézete által 8063
Budapest, VII., Városligeti-fasor 49.

A világ legkiválóbb szere **a női szépség fenntartására és emelésére** a **JUNO-KENŐCS** (Kéz- és) arczkenőcs
Minden eddig ismert szépitőszert fölülmul, a mellett tökéletesen ártalmatlan. Biztosan és gyorsan távolitja el a bőr mindennemü tisztátalanságát, mint: himlőhelyet, szeplőt, májfoltot, persenéseket (vimmerli), bőratkákat (mitesser), pikkelyküteget, bőrhámlást, napégetést, arczverességet stb. A bőr érdességét és durvaságát megszünteti, s rövid használat után hófehérré, bársonysimává teszi. Egy I. sz. tégely ára használati utasitással 50 kr. **Juno-kenőcs II. számu** még finomabb és hatásosabb mint az I. számu. Használata épugy történik mint az I. számunál van előirva, csakhogy a folyékony Juno szappan használandó hozzá. — Ára 2 korona (1 frt).

JUNO -viz — kéz és arczviz ára 50 kr. -puder, fehér, rózsa és crèmeszin 1 db. 50 kr. -fogpép zamatos növ. alkatrészekben, szappan nélkül 50 kr. -fogszájviz, egy üveg 30 kr. -szappan, 1 darab 30 kr. -szappan, folyékony, egy üveg 40 kr.
Juno-hajfestőszer, (Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszersmind teljesen ártalmatlan szer ősz vagy *vörös* hajzatnak, *szőke, barna* vagy *fekete* szinre való *kényelmes* és *állandó* festésére. E szerrel festett haj (bajusz, szakál, szemöldök) szinét, mely szin *a természetes hajszintől meg nem különböztethető, állandóan megtartja. A használati utasitás szoros betartása mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva.* Vétel alkalmával a kivánt árnyalat (szőke, barna vagy fekete) kérendő. Egy tok kimeritő használati utasitással együtt 4 korona (2 frt). 8137
A legkinzóbb és legerősebb fogfájás egy pillanat alatt megszünik! *amerikai fogcseppek* alkalmazása folytán. Ezen fogcseppek a legjobb szer mindennemü fogfájás ellen, akár odvas vagy lyukas fogtól, akár meghülés folytán (fogszaggatás) származik. Bámulatos gyors hatás! Egy üveg ecsettel és használati utasitással 90 fillér (45 kr) 60 kr előzetes beküldése ellenében ajánlottan és bérmentve. — Fenti szerek nagyszerü hatását az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.
Főraktár és egyedüli készitése a hirneves **Juno** készitményeknek **BANTLER ÖDÖN** «Szent Miklós» gyógyszertára *Temesvár,* Király-utcza 4.
Naponta szétküldés postával.

A Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia,
melynek végbizonyitványa **egy évi önkéntesi** katonai szolgálatra jogosit, és melynek eddig végzett tanulói legelső rendü kereskedő, gyári és bankári czégeknél vagy közhivatalokban és a mezőgazdaságban nyertek alkalmazást, 1899 szeptember 1-én 15. évfolyamát nyitja meg.
Az intézetet a mult isk. évben 243 tanuló látogatta, köztük 196 vidéki, kiknek **jó családoknál való elhelyezése** ügyében az igazgató készséggel jár a szülők kezére.
Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelező lapon is kérhető.
Pozsony, 1899 julius hó.
JÓNÁS JÁNOS igazgató.
8294

Utazási és verseny látcsöveket
a legujabb átalakitással, v. tirage rapid.
Kettős távcsöveket, kézi távcsöveket legujabb Zeiss-féle távcsöveket;
lépésmérőket (pedometer), magasságmérő légsúlymérőket, iránytüket,
fürdő és zsebhőmérőket, védőszemüvegeket és orrcsiptetőket stb.
Fényképészeti készülékeket turisták számára ajánl

CALDERONI és T^SA
IV. Váczi-utcza 30. szám. BUDAPEST, Kis-hid-utcza 8. szám.
Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 8261

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La

VELOUTINE

6959

Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYÍTVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Államilag kedvezményezett gőzerőre berendezett első magyar

Torony-óra-gyár

Mayer Károly L. utóda MÜLLER JÁNOS

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

A modern vegyészet hatalmas haladása és az ebből származó számtalan cosmetikus készítmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált

Dr. Lengiel Frigyes-féle

Nyirfabalzsamot

elnyomni, a legjobb bizonyíték erre, hogy itt egy valódi, a természet által nyújtott szépítőszerről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátságos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján praeparáltatik és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatása, hogy a bőr felső hámjait lassankint lehántja és ez által az alsó tisztított bőr fiatal színben és üdeségben jön napvilágra, megszüntet mindennemű kiütést, szeplőt, vörös foltokat és anyafoltokat, simítja a ráncosabbőrt és a hiányhelyeket lassankint teljesen elosztatja és az arczbőrnek üde és egészséges szint kölcsönöz.

Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.

A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengiel Frigyes-féle 8209

Benzoe szappan

ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden jobb gyógytárban. Főraktár Magyarország részére Török József gyógyszerésznél Budapest, Király-utcza 12.

HAJFESTŐ FÉSŰ

(Koffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.) ősz vagy vörös haj előkészület nélkül valódi szőke, barna vagy fekete színre való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Magyarország részére szállítja Vértes sas gyógyszertára Lugoson, Magyarország. 8255

6 arany, 13 ezüstérem, 30 disz- és elismerő-oklevél.

Baromgyógytan-, étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhoknak. 8171

45 év óta a legtöbb istállókban használatban, étvá y-hiánynál, rossz emésztésnél, tejelésnél a tej javítására és a tejeredmény szaporitására. Ára 1/1 doboz 70 kr., 1/2 doboz 35 kr.

Kwizda

táppora lovaknak és szarvasmarháknak. 1 doboz à 5 ét-adag 90 kr. Láda à 100 ét-adag 6 frt Láda à 50 ét-adag 3 rt.

Kolika labdacsok lovaknak és szarvasmarháknak 1 doboz 1 frt 60 kr. 1 carton 60 kr.

Sertéspor állatgyógy életr. szer a hiz s elősegítésére. Kis doboz 60 kr., nagy doboz 1 frt 20 kr.

KRESOLIN javitott Kresolin, a legolcsóbb, olvasztásnál mérgtelen, fertőtlenitő szer. Rüh, kosz, körömveszuel, fertőzött ruhák, betegszobák baromistállók, baromszállitó-kocsik tisztitására 1 hullott bamok és árnyékszékgödrök öntözés re stb., különösen alkalmas állat-parasiták, bolhák tetü c stb. irtására és a lakásokban a poloskák kiirtására. 25 kgr. 16 f t, 10 kgr. 7 frt. 5 kgr. 3 frt 50 kr. Próbaüveg à 400 gr. 50 kr.

Baromfi por állatgyógy-életr. szer abrakpótlékmak, 1 csomag 50 kr.

Székhajtó labdacsok lovaknak. (Physic). 1 bádogdoboz 2 frt

Gilisztalabdacsok lovaknak. 1 bádogdoboz 1.60, 1 carton 60 kr.

Képes katalógus ingyen és bérmentve.

Valódi csakis a fenti védjegyével, kapható minden gyógyszertárban és drogueriában. — Főraktár:

FRANZ JOHANN KWIZDA

cs. és kir. osztr.-magy., román kir. és bolgár fejed. udv. szállító.

Kreisapotheker Kornenburg, Bécs mellett.

Saját készitményü 7920

Kötéárúk, zsinegek, zsákok, ponyvák. Tornaeszközök függágyak és mindennemü hálók ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn Tennis játék gyári raktára

SEFFER ANTAL

Budapest IV., (Károlylaktanya) Károly-utcza 12.

Vidékre árjegyzék szerint.

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 8154

Margit Crême

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ráncokat és himlőhelyeket. még korosegyéneknek is tüde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. Margit hölgypor 60 kr., 3 szinben. Margit szappan 35 kr. Margit fogpép (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára, Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapesten, Király-utcza 12.

Párisi hajápolási szerek!

«Viola» hajfiatalitó-tej. Teljesen ártatlan kitünő hatásszer. 1 üveg ára 1 korona.

«Viola» hajszesz. A haj leg evébbé sem szárítja ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell tartani. 1 üveg ára 1 korona.

«Viola» Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolására szolgáló kitünő hatásu gyógykenőcs. 1 tégelynek ára 1 korona.

«Viola» antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8215

«Viola» antiszeptikus fogviz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEML-féle gyógyszertárban az «Arany kereszthez.»

Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemü bőrelszarusodás, ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.

Ez tapasz csak egy nagyságban lefetik és pedig árbonkint 60 krért. Mindig határozottan LUSER-féle turista-tapasz kérendő.

Központi szétküldési raktár: SCHWENK L., gyógyszerész MEIDLING — BÉCS.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasitás és minden tapasz a mellettes védjegygyel és aláirással el van látva, azért is erre figyelni kell. — 1 doboz ára 60 kr.

Vidékre 80 kr, előzetes beküldése mellett bérmentve.

Magyarországi főraktár: 8200 Török József gyógysz. Budapest, Király-u. 12.

Kufeke féle

a tej legjobb hozzatéte a betegséget megakadályozza és eltávolitja

gyermekliszt.

Kapható gyógyszertárakban és droguistáknál

Fekete

Selyemkelmék

legszolidabb festésűek, a jó viselhetésért és tartósságért jótállóleveléllel. Közvetetlen elárusitás igazi gyári árakon, magánosok részére portó- és vámmentesen, a házhoz szállitva. Ezer meg ezer elösmerő irat. Minták fehér és szines selymekből is, bérmentve.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

királyi szállitók

selyemkelme-gyárak szövetsége Zürich. 7780

MATTONI-FÉLE **GIESSHÜBLER** 8017

legtisztább ásványvíz

SAVANYU-KÚT

BÁNHEGYI C. J.

BUDAPEST,

IV. kerület, Rostély-utcza 13. szám.

Nagy választék mindennemü

horgony halászati szerekből.

Ugymint horgok, horgok felkötve, legyek és rovarok, horgászati készletek, usztatók, vizhatlan selyem és kenderzsinórok, zsinórkerekek halászbotokhoz, forgók és halászbotok.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 8292

Eladás nagyban és kicsinyben.

Palais hajifjitó

használatával a megőszü t haj eredeti színét nyeri vissza. A fejbőrt nem festi, a ruhanemün fol ot nem hagy, többi előnye, hogy a hajtüszőket erősbiti és hogy teljesen ártalmatlan. Egy üveg ára 1 frt. Főraktár Budapesten: Petri Ottó gyógyszertárában, I., Attila-körut 47. Kapható: Váczi-körut 66. sz., Nádor-utcza 3. és Királyutcza 36. szám alatti gyógyszertárakban is. 8190

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányu asztalos és saját készitményü kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállittatnak.

Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

A Franklin-Társulat nyomdája (Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.)

30. SZÁM. 1899. BUDAPEST, JULIUS 23. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postalag meghatározott viteldij is csatolandó.

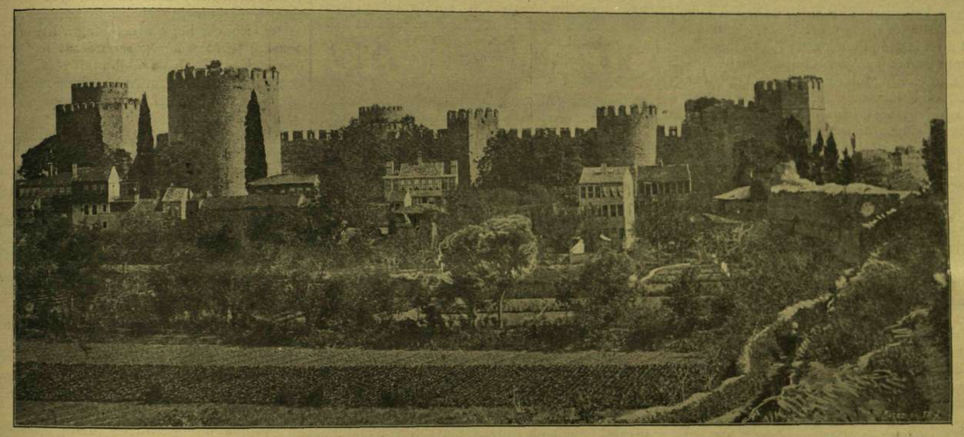

A JEDI-KULÉ (HÉTTORONY) KONSTANTINÁPOLYBAN.

KONSTANTINÁPOLY FALAI.